

**Харківська обласна організація профспілки
працівників охорони здоров'я України**

**РОБОЧИЙ ЧАС ТА РЕЖИМ РОБОТИ
В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

Основні нормативно-правові акти

Харків 2014

Робочий час та режим роботи в закладах охорони здоров'я. Основні нормативно-правові акти. Харків-2014

Упорядник: виконавчий апарат обласного комітету Харківської обласної організації профспілки працівників охорони здоров'я України

Рекомендовано для практичного використання в роботі адміністративно-управлінським персоналом, бухгалтерами, юрисконсультами, працівниками кадрової служби та профспілковим активом закладів охорони здоров'я. Обласний комітет профспілки може надати електронну версію нормативно-правових актів цього збірника (контакти: т. 7300576; 7300532; 7314005; email: kharkovmed@gmail.com; сайт - www.kharkiv.medprof.org.ua).

ЗМІСТ

1.	Кодекс законів про працю України від 10.12.1971р. (витяг)	4
2.	Про затвердження норм робочого часу для працівників закладів та установ охорони здоров'я. Наказ МОЗ України від 25.05.2006 №319	7
3.	Перелік виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня. Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2001 р. № 163 (витяг)	10
4.	Порядок застосування Переліку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня. Затв. Наказом Мінпраці та соціальної політики України від 23.03.2001 № 122	27
5.	Галузеві правила внутрішнього трудового розпорядку для працівників закладів, установ, організацій та підприємств системи охорони здоров'я України. Затв. Наказом МОЗ України від 18.12.2000 № 204-о	28
6.	Методичні рекомендації щодо застосування підсумованого обліку робочого часу. Затв. Наказом Мінпраці та соціальної політики України від 19.04.2006 № 138	35
7.	Методичні рекомендації щодо встановлення гнучкого режиму робочого часу. Затв. Наказом Мінпраці та соціальної політики України від 04.10.2006 № 359	39
8.	Положення про робочий час і час відпочинку водіїв колісних транспортних засобів. Затв. Наказом Міністерства транспорту та зв'язку України 07.06.2010 № 340	42
9.	Умови оплати праці працівників закладів охорони здоров'я та установ соціального захисту населення. Затв. Наказом Мінпраці та МОЗ від 05.10.2005 №308/519 (витяг) (про чергування вдома та в стаціонарі)	47
10.	Про чергування на підприємствах та в установах. Постанова Секретаріату ВЦРПС від 2.04.1954 р.	49
11.	Лист МОЗ України від 23.10.08 р. № 10.03.68/1698 (про залучення лікарів-консультантів)	49
12.	Умовні позначення табеля обліку використання робочого часу. Витяг з наказу Держкомстатистики України від 5.12.2008р. № 489	51

Кодекс законів про працю України
(Затверджений Законом N 322-VIII від 10.12.71 ВВР, 1971)
(витяг)

Глава IV
РОБОЧИЙ ЧАС

Стаття 50. Норма тривалості робочого часу

Нормальна тривалість робочого часу працівників не може перевищувати 40 годин на тиждень.

Підприємства і організації при укладенні колективного договору можуть встановлювати меншу норму тривалості робочого часу, ніж передбачено в частині першій цієї статті.

(Стаття 50 із змінами, внесеними згідно із Законами № 871-12 від 20.03.91 , № 3610-12 від 17.11.93)

Стаття 51. Скорочена тривалість робочого часу

Скорочена тривалість робочого часу встановлюється:

1) для працівників віком від 16 до 18 років - 36 годин на тиждень, для осіб віком від 15 до 16 років (учнів віком від 14 до 15 років, які працюють в період канікул) - 24 години на тиждень.

Тривалість робочого часу учнів, які працюють протягом навчального року у вільний від навчання час, не може перевищувати половини максимальної тривалості робочого часу, передбаченої в абзаці першому цього пункту для осіб відповідного віку;

2) для працівників, зайнятих на роботах з шкідливими умовами праці, - не більш як 36 годин на тиждень.

Перелік виробництв, цехів, професій і посад з шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого часу, затверджується в порядку, встановленому законодавством.

Крім того, законодавством встановлюється скорочена тривалість робочого часу для окремих категорій працівників (учителів, лікарів та інших).

Скорочена тривалість робочого часу може встановлюватись за рахунок власних коштів на підприємствах і в організаціях для жінок, які мають дітей віком до чотирнадцяти років або дитину-інваліда.

(Стаття 51 із змінами, внесеними згідно із Законами № 871-12 від 20.03.91 , № 3610-12 від 17.11.93 , № 263/95-ВР від 05.07.95)

Стаття 52. П'ятиденний і шестиденний робочий тиждень та тривалість щоденної роботи

Для працівників установлюється п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями. При п'ятиденному робочому тижні тривалість щоденної роботи (зміни) визначається правилами внутрішнього трудового розпорядку або графіками змінності, які затверджує власник або уповноважений ним орган за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) підприємства, установи, організації з дотриманням установленної тривалості робочого тижня (статті 50 і 51).

На тих підприємствах, в установах, організаціях, де за характером виробництва та умовами роботи запровадження п'ятиденного робочого тижня є недоцільним, встановлюється шестиденний робочий тиждень з одним вихідним днем. При шестиденному робочому тижні тривалість щоденної роботи не може перевищувати 7 годин при тижневій нормі 40 годин, 6 годин при тижневій нормі 36 годин і 4 годин при тижневій нормі 24 години.

П'ятиденний або шестиденний робочий тиждень встановлюється власником або уповноваженим ним органом спільно з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) з урахуванням специфіки роботи, думки трудового колективу і за погодженням з місцевою Радою народних депутатів.

(Стаття 52 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР № 4617-10 від 24.01.83 , № 5938-11 від 27.05.88 ; Законами № 871-12 від 20.03.91 , № 3610-12 від 17.11.93 , № 1096-IV від 10.07.2003)

Стаття 53. Тривалість роботи напередодні святкових, неробочих і вихідних днів

Напередодні святкових і неробочих днів (стаття 73) тривалість роботи працівників, крім працівників, зазначених у статті 51 цього Кодексу, скорочується на одну годину як при п'ятиденному, так і при шестиденному робочому тижні.

Напередодні вихідних днів тривалість роботи при шестиденному робочому тижні не може перевищувати 5 годин.

(Стаття 53 із змінами, внесеними згідно із Законами № 871-12 від 20.03.91 , № 3610-12 від 17.11.93)

Стаття 54. Тривалість роботи в нічний час

При роботі в нічний час встановлена тривалість роботи (зміни) скорочується на одну годину. Це правило не поширюється на працівників, для яких уже передбачено скорочення робочого часу (пункт 2 частини першої і частина третя статті 51).

Тривалість нічної роботи зрівнюється з денною в тих випадках, коли це необхідно за умовами виробництва, зокрема у безперервних виробництвах, а також на змінних роботах при шестиденному робочому тижні з одним вихідним днем.

Нічним вважається час з 10 години вечора до 6 години ранку.

(Стаття 54 із змінами, внесеними згідно із Законом №871-12 від 20.03.91)

Стаття 55. Заборона роботи в нічний час

Забороняється залучення до роботи в нічний час:

- 1) вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до трьох років (стаття 176);
- 2) осіб, молодших вісімнадцяти років (стаття 192);
- 3) інших категорій працівників, передбачених законодавством.

Робота жінок в нічний час не допускається, за винятком випадків, передбачених статтею 175 цього Кодексу. Робота інвалідів у нічний час допускається лише за їх згодою і за умови, що це не суперечить медичним рекомендаціям (стаття 172).

(Стаття 55 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР № 4841-11 від 30.10.87; Законом № 871-12 від 20.03.91)

Стаття 56. Неповний робочий час

За угодою між працівником і власником або уповноваженим ним органом може встановлюватись як при прийнятті на роботу, так і згодом неповний робочий день або неповний робочий тиждень. На просьбу вагітної жінки, жінки, яка має дитину віком до чотирнадцяти років або дитину-інваліда, в тому числі таку, що знаходиться під її опікуванням, або здійснює догляд за хворим членом сім'ї відповідно до медичного висновку, власник або уповноважений ним орган зобов'язаний встановлювати їй неповний робочий день або неповний робочий тиждень.

Оплата праці в цих випадках провадиться пропорційно відпрацьованому часу або залежно від виробітку.

Робота на умовах неповного робочого часу не тягне за собою будь-яких обмежень обсягу трудових прав працівників.

(Стаття 56 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР № 4841-11 від 30.10.87 ; Законом № 871-12 від 20.03.91)

Стаття 57. Початок і закінчення роботи

Час початку і закінчення щоденної роботи (зміни) передбачається правилами внутрішнього трудового розпорядку і графіками змінності у відповідності з законодавством.

Стаття 58. Робота змінами

При змінних роботах працівники чергуються в змінах рівномірно в порядку, встановленому правилами внутрішнього трудового розпорядку.

Перехід з однієї зміни в іншу, як правило, має відбуватися через кожний робочий тиждень в години, визначені графіками змінності.

(Стаття 58 із змінами, внесеними згідно із Законом № 871-12 від 20.03.91)

Стаття 59. Перерви між змінами

Тривалість перерви в роботі між змінами має бути не меншою подвійної тривалості часу роботи в попередній зміні (включаючи і час перерви на обід).

Призначення працівника на роботу протягом двох змін підряд забороняється.

Стаття 60. Поділ робочого дня на частини

На роботах з особливими умовами і характером праці в порядку і випадках, передбачених законодавством, робочий день може бути поділений на частини з тією умовою, щоб загальна тривалість роботи не перевищувала встановленої тривалості робочого дня.

Стаття 61. Підсумований облік робочого часу

На безперервно діючих підприємствах, в установах, організаціях, а також в окремих виробництвах, цехах, дільницях, відділеннях і на деяких видах робіт, де за умовами виробництва (роботи) не може бути додержана встановлена для даної категорії працівників щоденна або щотижнева тривалість робочого часу, допускається за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) підприємства, установи, організації запровадження підсумованого обліку робочого часу з тим, щоб тривалість робочого часу за обліковий період не перевищувала нормального числа робочих годин (статті 50 і 51).

(Стаття 61 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР № 4617-10 від 24.01.83 ; Законами № 871-12 від 20.03.91 , № 1096-IV від 10.07.2003)

Стаття 62. Обмеження надурочних робіт

(Дію статті 62 припинено на підставі Постанови Верховної Ради УРСР від 4 липня 1991 року (ВВР 1991, № 36, ст.474) на період реалізації Програми надзвичайних заходів щодо стабілізації економіки України та виходу її з кризового стану (1991 рік - перше півріччя 1993 року))

Надурочні роботи, як правило, не допускаються. Надурочними вважаються роботи понад встановлену тривалість робочого дня (статті 52, 53 і 61).

Власник або уповноважений ним орган може застосовувати надурочні роботи лише у виняткових випадках, що визначаються законодавством і в частині третій цієї статті.

Власник або уповноважений ним орган може застосовувати надурочні роботи тільки у таких виняткових випадках:

1) при проведенні робіт, необхідних для оборони країни, а також відвернення громадського або стихійного лиха, виробничої аварії і негайного усунення їх наслідків;

2) при проведенні громадсько необхідних робіт по водопостачанню, газопостачанню, опаленню, освітленню, каналізації, транспорту, зв'язку - для усунення випадкових або несподіваних обставин, які порушують правильне їх функціонування;

3) при необхідності закінчити почату роботу, яка внаслідок непередбачених обставин чи випадкової затримки з технічних умов виробництва не могла бути закінчена в нормальний робочий час, коли припинення її може призвести до псування або загибелі державного чи громадського майна, а також у разі необхідності невідкладного ремонту машин, верстатів або іншого устаткування, коли несправність їх викликає зупинення робіт для значної кількості трудящих;

4) при необхідності виконання вантажно-розвантажувальних робіт з метою недопущення або усунення простою рухомого складу чи скупчення вантажів у пунктах відправлення і призначення;

5) для продовження роботи при нез'явленні працівника, який заступає, коли робота не допускає перерви; в цих випадках власник або уповноважений ним орган зобов'язаний негайно вжити заходів до заміни змінника іншим працівником.

(*Стаття 62 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР № 2240-10 від 29.07.81 ; Законами № 871-12 від 20.03.91 , № 263/95-ВР від 05.07.95*)

Стаття 63. Заборона залучення до надурочних робіт

До надурочних робіт (стаття 62) забороняється залучати:

- 1) вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (стаття 176);
- 2) осіб, молодших вісімнадцяти років (стаття 192);
- 3) працівників, які навчаються в загальноосвітніх школах і професійно-технічних училищах без відриву від виробництва, в дні занять (стаття 220).

Законодавством можуть бути передбачені і інші категорії працівників, що їх забороняється залучати до надурочних робіт.

Жінки, які мають дітей віком від трьох до чотирнадцяти років або дитину-інваліда, можуть залучатись до надурочних робіт лише за їх згодою (стаття 177).

Залучення інвалідів до надурочних робіт можливе лише за їх згодою і за умови, що це не суперечить медичним рекомендаціям (стаття 172).

(*Стаття 63 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР № 4841-11 від 30.10.87 ; Законом № 871-12 від 20.33.91*)

Стаття 64. Необхідність одержання дозволу виборного органу первинної профспілкової організації (профспілкового представника) підприємства, установи, організації для проведення надурочних робіт

Надурочні роботи можуть провадитися лише з дозволу виборного органу первинної профспілкової організації (профспілкового представника) підприємства, установи, організації. (*Стаття 64 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР № 4617-10 від 24.01.83 ; Законом № 1096-IV від 10.07.2003*)

Стаття 65. Граничні норми застосування надурочних робіт

(*Дію статті 65 припинено Постановою Верховної Ради УРСР від 4 липня 1991 року (ВВР 1991, № 36, ст.474) на період реалізації Програми надзвичайних заходів щодо стабілізації економіки України та виходу її з кризового стану (1991 рік - перше півріччя 1993 року)*)

Надурочні роботи не повинні перевищувати для кожного працівника чотирьох годин протягом двох днів підряд і 120 годин на рік.

Власник або уповноважений ним орган повинен вести облік надурочних робіт кожного працівника.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Н А К А З

25.05.2006 N 319

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
9 червня 2006 р.
за № 696/12570

**Про затвердження норм робочого часу для працівників
закладів та установ охорони здоров'я**

(*Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я
N580 від 28.08.2006*)

Відповідно до статті 51 Кодексу законів про працю України (із змінами), пункту "з" статті 77 Основ законодавства України про охорону здоров'я (із змінами) НАКАЗУЮ:

1. Установити такі норми робочого часу для працівників закладів та установ охорони здоров'я:

1.1. **38,5 години на тиждень** для керівників структурних підрозділів (відділень, відділів, лабораторій, кабінетів тощо) з числа лікарів та фахівців з базовою та неповною вищою освітою, керівників закладів охорони здоров'я з числа фахівців з базовою та неповною вищою освітою, лікарів та фахівців з базовою та неповною вищою медичною освітою (середнього медичного персоналу), медичних реєстраторів, дезінфекторів закладів охорони здоров'я (структурних підрозділів) за винятком тих, хто працює у шкідливих умовах праці:

- лікарняних, санаторно-курортних закладів, профілакторіїв;
- амбулаторно-поліклінічних закладів (за винятком лікарів, зайнятих виключно амбулаторним прийомом хворих);
- закладів переливання крові, швидкої та екстреної і консультативної медичної допомоги, медицини катастроф;
- санітарно-профілактичних закладів;
- молочних кухонь, будинків дитини, дитячих будинків;
- шкіл, дитячих садків (ясел), ліцеїв, коледжів, інших закладів та установ освіти і соціального захисту населення;
- інформаційно-аналітичних центрів медичної статистики;
- бюро судово-медичної експертизи;
- клінік, лабораторій та інших структурних підрозділів охорони здоров'я науково-дослідних інститутів, вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації.

(Підпункт 1.1 пункту 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я N 580 від 28.08.2006)

1.2. **33 години на тиждень** для лікарів, зайнятих виключно амбулаторним прийомом хворих:

- амбулаторно-поліклінічних закладів;
- амбулаторно-поліклінічних підрозділів лікувально-профілактичних закладів, пунктів охорони здоров'я (здоровпунктів), фельдшерських та фельдшерсько-акушерських пунктів (у тому числі сільських та селищних рад);
- центрів (бюро) медико-соціальної експертизи, лікарсько-консультаційних комісій;
- лікарів та середнього медичного персоналу, які працюють на протязі всього робочого часу на медичних генераторах ультракороткохвильової частоти потужністю більше ніж 200 ват.

У ті дні, коли згідно з графіком роботи або правилами внутрішнього трудового розпорядку ці лікарі працюють у стаціонарі (чергування), на дільниці, проводять санітарно-просвітню та профілактичну роботу, диспансеризацію, тривалість їх робочого дня встановлюється за пунктом 1.1 цього наказу.

1.3. **40 годин на тиждень:**

- для керівників закладів та установ охорони здоров'я, їх заступників, головних бухгалтерів та їх заступників, керівників відділів, служб та інших підрозділів (за винятком лікарів та фахівців з базовою та неповною вищою медичною освітою - керівників структурних підрозділів та закладів охорони здоров'я, у тому числі амбулаторно-поліклінічних), головних фахівців (головних медичних сестер, головних фельдшерів, головних інженерів, головних енергетиків, головних технологів тощо), фахівців, технічних службовців та робітників (за винятком тих, хто працює у шкідливих умовах праці);

- для провізорів, фармацевтів аптек, зайнятих тільки відпусканням ліків та інших товарів аптечного асортименту;

- для молодших медичних сестер, молодших медичних сестер з догляду за хворими, сестер-господарок (за винятком тих, хто працює із шкідливими умовами праці).

1.4. 18 годин на тиждень:

- для вчителів I-XII класів шкіл, вчителів-дефектологів та логопедів, вчителів-логопедів закладів охорони здоров'я (крім будинків дитини).

(Підпункт 1.4 пункту 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я N 580 від 28.08.2006)

1.5. 20 годин на тиждень:

- для завідувачів логопедичних пунктів, логопедів, вчителів-логопедів будинків дитини.

(Підпункт 1.5 пункту 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я N 580 від 28.08.2006)

1.6. 24 години на тиждень:

- для музичних керівників, концертмейстерів, акомпаніаторів, культорганізаторів.

1.7. 25 годин на тиждень:

- для вихователів будинків дитини (груп) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку;

30 годин на тиждень:

- для вихователів закладів охорони здоров'я та будинків дитини.

Для педагогічних працівників норма робочого часу на тиждень встановлена з урахуванням педагогічної (викладацької) роботи, що відповідає тарифній ставці.

(Підпункт 1.7 пункту 1 в редакції Наказу Міністерства охорони здоров'я N 580 від 28.08.2006)

1.8. 36 годин на тиждень:

- для вихователів-методистів закладів охорони здоров'я.

(Підпункт 1.8 пункту 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я N 580 від 28.08.2006)

2. Перелік професій і посад, для яких застосовується ненормований робочий день, встановлюється колективним договором.

3. Напередодні вихідних днів при шестиденному робочому тижні тривалість роботи не може перевищувати 5 годин (стаття 53 Кодексу законів про працю України).

4. Норми робочого часу, установлені в цьому наказі, застосовуються для медичних працівників незалежно від відомчого підпорядкування та форм власності.

5. Для працівників, які працюють у закладах (структурних підрозділах) і на посадах у шкідливих умовах праці, встановлюється скорочена тривалість робочого тижня відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2001 року N 163 "Про затвердження Переліку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня", на підставі результатів атестації робочих місць, порядок проведення якої затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 1992 року N 442 "Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці".

6. Уважати такою, що не застосовується на території України, постанову Ради Народних Комісарів СРСР від 11 грудня 1940 року N 2499 "Про тривалість робочого дня медичних працівників".

7. Директору Департаменту економіки, фінансів та майнових відносин Карамущі Л.І. забезпечити державну реєстрацію наказу в Міністерстві юстиції України.

8. Контроль за виконанням наказу покласти на першого заступника Міністра охорони здоров'я України Весельського В.Л.

ПЕРЕЛІК
ВИРОБНИЦТВ, ЦЕХІВ, ПРОФЕСІЙ І ПОСАД ІЗШКІДЛИВИМИ
УМОВАМИ ПРАЦІ, РОБОТА В ЯКИХ ДАЄ ПРАВО НА СКОРОЧЕНУ
ТРИВАЛІСТЬ РОБОЧОГО ТИЖНЯ

(ВИТЯГ)

(Перелік із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ N 1290 від 02.12.2009 }

Виробництва, роботи, цехи, професії та посади	Тривалість робочого тижня, годин
30. ЛАБОРАТОРІЇ	
Інженер, технік, що працюють у центральних лабораторіях афінажних заводів виробництва солей та обробки благородних металів	36
Інженер, технік, лаборант хімічного аналізу, зайняті в хімічній лабораторії на збагаченні ніобієвих (лопаритових) руд	36
Інженер, технік, лаборант хімічного аналізу, майстер і робітник лабораторії та дослідних установок, зайняті синтезом та дослідженням ароматичних, неграничних, циклопентанових, циклогексанових вуглеводнів, аніліну, нітросполук, летких кислот, окису вуглецю та сіркомістких газів	36 *
Керівники та фахівці центральних лабораторій, лабораторій автоматизації та механізації цеху КВП та автоматики, постійним місцем роботи яких є діючі або експериментальні металургійні цехи виробництва ртуті	36
Лаборанти ВТК – загального контролю сировини та напівпродуктів без етилової	36
рідини у виробництві етилової рідини	
Лаборант з аналізу газів та пилу:	
газорятувальної станції хімічного виробництва;	36
зайнятий в цехах переробки лопаритового концентрату;	36
зайнятий на збагаченні азбесту	36
Лаборант з фізико-механічних випробувань, зайнятий на збагаченні азбесту	36
Лаборант пробірною аналізу:	
металургійного цеху виробництва свинцю;	36
що постійно працює у цехах афінажного та хімічно-металургійного виробництва	36
Лаборант-рентгеноструктурник, зайнятий:	
обслуговуванням рентгеноапарата на збагаченні руд кольорових та рідкісних металів, а також алмазної сировини та плавикувального шпату, крім ніобієвих (лопаритових) руд;	30
у виробництві напівпровідникових матеріалів	36
Лаборант спектрального аналізу металургійного цеху виробництва свинцю	36
Лаборант хіміко-бактеріологічного аналізу, зайнятий у м'ясному виробництві аналізом проб на трихінельоз	36
Лаборант хімічного аналізу:	
безпосередньо зайнятий очищенням та депарафінізацією масел селективними розчинниками;	36 *

* Скорочена тривалість робочого часу встановлюється тільки у ті дні та тим працівникам, які протягом усього скороченого робочого дня були зайняті безпосередньо проведенням цих робіт.	
зайнятий аналізом етилової рідини;	36
зайнятий відбором та аналізом проб у цехах: млиновому, намазувальному, формувальному, ливарному, глетомішальному, трубконабивальному, складальному виробництва кислотних (свинцевих) акумуляторів;	36
зайнятий в цехах, відділеннях (дільницях) виробництва чотирехлористого титану (тетрахлориду);	36
зайнятий у виробництві титану з лопаритового концентрату;	36
зайнятий на збагаченні азбесту;	36
що постійно працює у цехах афінажного та хімічно-металургійного виробництва	36
Лаборант, який:	
безпосередньо виконує роботи в умовах небезпеки зараження або захворювання на заразні хвороби, а також з догляду та лікування хворих тварин;	39
безпосередньо працює з культурами токсичних грибків (їх токсинами);	36
безпосередньо працює з токсичними речовинами 1-3 класу небезпечності для людей, хімічними речовинами, віднесеними до алергенів, та в осередках інфекційних хвороб тварин;	36
працює постійно із заразним матеріалом, культурами збудників зоонозних хвороб 2-3 групи патогенності;	36
постійно і безпосередньо зайняті виробництвом ветеринарних, біологічних препаратів, антибіотиків та інших засобів захисту тварин;	36
проводять патолого-анатомічний розтин трупів тварин та роботу з трупним матеріалом	36
Лаборант, препаратор з приготування дератизаційних принад, безпосередньо зайняті в санітарно-профілактичних установах на роботах з проведення санітарно-профілактичних та проти-епідеміологічних заходів	36
Лаборант, препаратор, інженер, технік, хімік, майстер, апаратник, наукові співробітники, завідувач лабораторії та його заступник, біолог, біофізик, біохімік, лікар медичний, лікар ветеринарний, зоолог, зоотехнік, персонал медичний, провізор, фармаколог, ентомолог, міколог, мікробіолог, судово-медичний експерт, що:	
безпосередньо та постійно працюють на ремонті ртутних приладів та апаратів;	36*
безпосередньо та постійно працюють з живими культурами особливо небезпечних інфекцій: енцефалітів, лепри, менінгіту, вуличного сказу, жовтої гарячки, пситакозу, орнітозу, поліомієліту, натуральної віспи, геморагічної гарячки, вірусного гепатиту, висипного тифу, гарячки Ку та інших рикетсіозів, а також холери, сибірки, сапу, меліюдозу, чуми, бруцельозу, туляремії, а також з біологічним людським матеріалом та тваринами, зараженими зазначеними вище збудниками інфекцій;	36*
* Скорочена тривалість робочого часу встановлюється тільки у ті дні та тим працівникам, які протягом усього скороченого робочого дня були зайняті безпосередньо проведенням цих робіт.	
провадять роботи у загальних приміщеннях та боксах із	

хвороботворними мікробами, вірусами, актиноміцетами, з тваринами та членистоногими, інфікованими хвороботворними мікробами, вірусами, токсоплазмами, а також з дослідження виділень та крові, що надходять від хворих з інфекційними захворюваннями (до хвороботворних мікробів та вірусів належать: збудник черевного тифу, паратифу А та Б та інших сальмонельозів, дизентерії, грибків, сифілісу, лістерельозу, еризинелоїду, туберкульозу, дифтерії, ботулізму, газової гангрени, правця, псевдотуберкульозу, ящуру, поворотного тифу, гарячки паппатачі, паротиту, пухлинородні віруси, а також отруйні продукти тваринного та бактерійного походження - токсини); працюють з трупним матеріалом; постійно працюють з живими культурами лептоспірозу та з біологічним людським матеріалом, зараженим лептоспірозом; Мийник посуду та ампул (лаборант), безпосередньо зайнятий у мийних відділеннях (дільницях) у виробництві біопрепаратів у місцях, де здійснюється робота з особливо небезпечними інфекціями (бруцельозу, сапу, сибірки, правця, газової гангрени (емфізематозний карбункул, браздотаентеротоксемія, анаеробна дизентерія ягнят тощо), лептоспірозу, туберкульозу, бешихи свиней (еризепілойд), ящуру, паратифу, лістерельозу, ботулізму, стригучого лишая, чуми птахів, свиней, великої рогатої худоби; віспи овець, кіз та птахів) Працівники, безпосередньо зайняті: оглядом та експертизою лабораторій імпортової сільськогосподарської продукції, обробленої отрутохімікатами; на гамма-терапії та експериментальному гамма-опромінюванні з гамма-препаратами у лабораторіях Працівники електровакуумної лабораторії, безпосередньо та постійно зайняті на електровакуумних роботах, де встановлена скорочена тривалість робочого тижня у відповідному розділі писку "Виробництво устаткування для радіо, телебачення та зв'язку" Працівники контрольно-аналітичних лабораторій роздрібної торгівлі фармацевтичними товарами: завідувач контрольно-аналітичних лабораторій та його заступник, що безпосередньо виконують роботу з аналізу; провізор, лаборант Працівники лабораторій, безпосередньо зайняті: дослідженням рідкісних та розсіяних металів, сплавів та їх сполук (берилію, стронцію, циркону, вісмуту, сурми, миш'яку та інших); дослідженням та одержанням напівпровідникових матеріалів: кремнію, германію, миш'яку, сурми, фосфору та їх токсичних сполук; розкладанням та одержанням силану та хлористих сполук; * Скорочена тривалість робочого часу встановлюється тільки у ті дні та тим працівникам, які протягом усього скороченого робочого дня були зайняті безпосередньо проведенням цих робіт. дослідною роботою з розплавленими хлоридами лужних та лужноземельних металів, з леткими хлоридами ніобію, хрому, титану та заліза; з ртутною рудою або концентратом та з металевою ртуттю (поляррографія, амперметричне титрування, препаративний електроліз на	36* 36* 36* 36 36 24 36* 36 36 36* 36* 36*
--	--

ртутних катодах, порометрія); на роботах із синтезу, дослідження та випробування токсичних хімічних речовин; із вдосконалення методу розроблення нових хімічних виробництв з токсичними речовинами; випробування матеріалів та виробів в агресивно-токсичному середовищі, а також робітники, протягом повного робочого дня зайняті обслуговуванням та ремонтом хімічного та сантехнічного устаткування, на якому провадяться вищезазначені роботи; на роботах із синтезу, дослідження та випробування токсичних органічних сполук бору, фосфору, кремнію, фтору та ртуті; на роботах із синтезу та дослідження токсичних органічних сполук металів; на фізичних методах дослідження під час роботи з електронним мікроскопом та електронографом з напругою понад 30 кВт; на йодуванні та хлоруванні рідких та рідкісноземельних металів із застосуванням кристалічного йоду та газоподібного хлору; подрібненням, сушінням та фасуванням отрутих та сильнодіючих лікарських рослин, а саме: анабазису, амі зубної, аконіту, астматолу, беладони, бодяги, блекоти, валеріани, адонісу, дуриці, дарміни, далматської ромашки, жовтушника, дельфінію, китятток, жовтозілля, кендірю, конвалії, мари глистогінної, наперстянки, олеандру, обвійнику, перцю стручкового червоного, папороті чоловічої, пасльону пташиного, рижків, софори товстоплодової, сферофізи, скополії, секуринегі, синюхи блакитної, кураю Ріхтера, термопсису, цитварного полину, блювотного горіха, чемериці, хвойнику гірського, а також опію сирцю та порошку опію; синтезом, хімічним аналізом, виділенням, випробуванням (біологічним, токсикологічним, фармакологічним, мікробіологічним, хіміотерапевтичним), виготовленням лікарських форм, апаратурно-технологічними дослідженнями: токсичних та сильнодіючих синтетичних лікарських препаратів, антибіотиків, вітаміну В(12), алкалоїдів, глюкозидів, сапонинів, бактерійних препаратів, гормонів, інсектицидів, дезінфекційних засобів, канцерогенних речовин; хімічним переробленням та дослідженням токсичних сполук ванадію, селену, телуру, германію, кремнію, титану, ніобію, танталу, циркону, гафнію, талію * Скорочена тривалість робочого часу встановлюється тільки у ті дні та тим працівникам, які протягом усього скороченого робочого дня були зайняті безпосередньо проведенням цих робіт. Працівники лабораторій, безпосередньо та постійно зайняті: виготовленням, дробленням, подрібненням (просіюванням) дрібнодисперсних порошків токсичних речовин, їх солей та окислів (марганцю, магнію, берилію, фосфору, селену, телуру, індію, ртуті, кремнію, цинку, барію), що йдуть для приготування феритових напівпровідникових матеріалів та кристалів; виготовленням скловолокна на установках з високими температурами плавлення з склопластиками, епоксидними смолами, із застосуванням органічних розчинників та одночасно зайняті обробленням та випробуванням склопластиків; виготовленням спецсплавів (дроблення, подрібнення до стану тонкого помелу, просіювання, пресування, термічне оброблення), виробів методом	36* 36* 36* 36* 36* 36* 36* 36* 36* 36*
---	---

порошкової металургії із застосуванням речовин та їх сполук, що мають токсичні властивості (кобальт, молібден, нікель, вольфрам, кремній, берилій, літій тощо); випробуванням в аеродинамічних трубах реактивних двигунів, агрегатів, вузлів та деталей до них при рівні високочастотного шуму від 100 децибел та вище; дослідженням та випробуванням матеріалів у печах при високих температурах (2000 - 3000 град. С) у струмі різних газів (окису вуглецю, осфор водню та інших), нових тугоплавких порошкових сплавів (карбідів, баридів, силіцидів, фосфідів та інших сполук та виробів з них); на стендах у закритих приміщеннях: експлуатацією, ремонтом та випробуванням еактивних вигунів, ідинних реактивних двигунів (РРД)та двигунів, працюючих на газоподібному аливі а етилованому бензині; обприскуванням та обпилюванням рослин отрутохімікатами та на обприскувачах, обпилювачах, аерозольних генераторах та автомашинах, а також приготуванням, розфасуванням отрут та обробленням ділянок проти гризунів; плавленням та механічним обробленням свинцю та свинцевих сплавів; просочуванням ектровугільних виробів розплавленими металами, кам'яновугільними еками та смолами, бакелітовим лаком, тористим кадмієм, кремнійорганічними та іншими штучними смолами з промиванням їх у бензолі, чотирихлористому вуглеці та діхлоретані, також на електроградитації та газовому очищенні електровугільних виробів; * Скорочена тривалість робочого часу встановлюється тільки у ті дні та тим працівникам, які протягом усього скороченого робочого дня були зайняті безпосередньо проведенням цих робіт. просочуванням та накладанням лівки з кремнійорганічних лаків з одночасним термотренуванням проводів з фторопластовою ізоляцією Працівники лабораторій, що безпосередньо: працюють на мікроскопах, полярископах та кінометрахіз застосуванням токсичних імерсійних рідин; під час роботи з мікроскопами, що мають ультрафіолетові джерела світла; під час застосування імерсійних об'єктивів (кратністю 90 - 120), а також на перегляді товсто шаруватих ядерних фотоемульсій; та постійно працюють в умовах карантину та знезаражування колекційних рослин отрутохімікатами; та постійно працюють з азбестом та азбестотехнічними виробами; та постійно провадять роботу з лопаритом та напівпродуктами, одержаними під час його обробки Працівники лабораторій, що постійно працюють у підземних умовах на проведенні гравіметричних похиломірних вимірювань та на експериментальних роботах у шахтах і рудниках Працівники лабораторій та інші працівники, що постійно провадять роботу у тропічних оранжереях Працівники лабораторій, відділень та відділів установ охорони здоров'я, соціального захисту населення та освіти, зайняті заготовкою та консервуванням трупної крові та трупних тканин Працівники лабораторій, на які покладено органами охорони здоров'я обстеження населення на ВІЧ-інфекцію та дослідження крові, біологічних	36* 36* 36* 36 * 36 * 36 * 36* 36* 36* 36* 36* 36* 36* 36* 36* 36* 30
---	--

рідин, отриманих від хворих на СНІД та ВІЧ-інфікованих	36
Працівники лабораторій під час роботи з підозрілим або завідомо заразним матеріалом на зоонозні захворювання (чуму, сап, бруцельоз, туляремію, сибірку, сказ тощо)	36*
* Скорочена тривалість робочого часу встановлюється тільки у ті дні та тим працівникам, які протягом усього скороченого робочого дня були зайняті безпосередньо проведенням цих робіт.	
Працівники патологоанатомічної лабораторії: лікар - керівник лабораторії, персонал медичний середній та молодший, прибиральник виробничих приміщень, зайняті на роботі з трупами та трупним матеріалом	30
Працівники санітарно-профілактичних установ, безпосередньо зайняті на роботах з проведення санітарно-профілактичних та проти епідеміологічних заходів:	
лаборант та препаратор з приготування дератизаційних принад;	36
лікар (у тому числі лікар-керівник), персонал медичний середній та молодший бактеріологічної та вірусологічної лабораторії (відділення);	36
лаборант з бактеріології (вірусології);	36
лаборант ентомологічного загону з боротьби з кліщовим енцефалітом та трансмісійними захворюваннями	36
Працівники служб радіаційної безпеки, які постійно зайняті на радіаційно небезпечних роботах в приміщеннях спеціальних лабораторій, під час поводження з радіоактивними відходами	36
Працівники центральних лабораторій афінажних заводів:	
гончар, зайнятий формуванням гончарних та керамічних виробів;	36
електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування;	36
лаборант хімічного аналізу, лаборант пробірною аналізу, лаборант спектрального аналізу;	36
підсобний робітник;	36
слюсар-ремонтник	36
Працівники центральних (заводських) лабораторій інших хімічних виробництв (крім виробництва напівпровідникових матеріалів та виробництва етилової рідини)	Відповідає тривалості, встановленій у виробництві цього підприємства, організації, яке працівники лабораторії обслуговують
Працівники цехових лабораторій інших хімічних виробництв (крім виробництва напівпровідникових матеріалів та виробництва етилової рідини)	Відповідає тривалості, встановленій для працівників цього виробництва

Робітники, керівники і фахівці ВТК та хімічних лабораторій, зайняті відбором та аналізом проб складу сировини в гідрохімічних та електрометалургійних цехах переробки радіоактивної рідкісноземельної сировини	36
Робітники, керівники і фахівці хімічних лабораторій у виробництві із збагачення та переробки радіоактивної сировини, зайняті в умовах радіаційної шкідливості:	
лабораторії технологічних досліджень, хімічного аналізу, аналітичного контролю;	36
лабораторії рентгеноспектрального аналізу, контролю радіоактивних речовин;	30
дослідницькі виробництва з перероблення радіаційної сировини та збагачення рідкісноземельних елементів	36
Робітники, керівники і фахівці герпетологічних лабораторій змієрозплідників, безпосередньо та постійно зайняті доглядом за зміями та їх годуванням	36
Робітники, керівники і фахівці науково-дослідних та заводських лабораторій, що провадять роботи з етиловою рідиною	36
Робітники, керівники і фахівці цехової лабораторії основного виробництва етилової рідини	36
Робітник з догляду за тваринами, що обслуговує тварин:	
інфікованих хвороботворними мікробами, вірусами, токсоплазмами;	36 *
заражених живими культурами лептоспірозу;	36 *
* Скорочена тривалість робочого часу встановлюється тільки у ті дні та тим працівникам, які протягом усього скороченого робочого дня були зайняті безпосередньо проведенням цих робіт.	
заражених збудниками особливо небезпечних інфекцій: енцефаліту, лепри менінгіту, вуличного сказу, жовтої гарячки, пситтакозу, орнітозу, поліомієліту, натуральної віспи, геморагічної гарячки, вірусного гепатиту, висипного тифу, гарячки КУ та інших рикетсіозів, а також холери, сибірки, сапу, меліюдозу, чуми, бруцельозу, туляремії;	36
Робітники та лаборанти герпетологічних лабораторій змієрозплідників, безпосередньо та постійно зайняті відбиранням отрути у змій	30
32. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я, ОСВІТА	
ТА СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА	
ІНФЕКЦІЙНІ, ТУБЕРКУЛЬОЗНІ (ПРОТИТУБЕРКУЛЬОЗНІ) ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНІ УСТАНОВИ ТА ЗАКЛАДИ, ВІДДІЛЕННЯ, ПАЛАТИ, КАБІНЕТИ; САНАТОРНО-ЛІСОВІШКОЛИ	
ТА	
ШКОЛИ-ІНТЕРНАТИ, ДИТЯЧІ БУДИНКИ, ДИТЯЧІ САДКИ (ГРУПИ),	
ЯСЛА-САДКИ (ГРУПИ), ДИТЯЧІ ЯСЛА (ГРУПИ) ТА БУДИНКИ ДИТИНИ (ГРУПИ) ДЛЯ ДІТЕЙ, ХВОРИХ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ;	
БУДИНКИ	
ІНВАЛІДІВ (ВІДДІЛЕННЯ) ДЛЯ ХВОРИХ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ;	
НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ ДЛЯ ІНВАЛІДІВ, ХВОРИХ НА	
ТУБЕРКУЛЬОЗ	
Працівники, що безпосередньо обслуговують хворих в установах та підрозділах (у тому числі у лікувально-трудовах майстернях та	

підсобних сільських господарствах) Заклади освіти та соціального захисту населення	
Бібліотекар	36
Інструктор виробничого навчання робітників масових професій	36
Інструктор з культмасової роботи, культорганізатор	36
Інструктор з праці	36
Завідувач педагогічної або навчальної частини	36
Кастелянка	36
Мийник посуду (підсобний робітник)	36
Нянька, помічник вихователя	36
Прибиральник виробничих (службових) приміщень	36
Перукар (перукар-модельєр 1 і 2 класу)	36
Заклади охорони здоров'я та соціального захисту населення	
Кастелянка	36
Лікар (у тому числі лікар - керівник відділення, кабінету, лабораторії)	36
Лікар-фтизіатр, що систематично виконує рентгенодіagnostичні дослідження	36
Майстер лікувально-виробничих (трудових) майстерень та підсобних сільських господарств	36
Науковий співробітник, що безпосередньо та повний робочий день працює хворими	36
Молодші спеціалісти з медичною освітою	36
Молодша медична сестра (сестра-прибиральниця, санітарка-буфетниця, сестра-господиня, нянька, прибиральниця виробничих приміщень тощо)	36
Перукар (перукар-модельєр 1 і 2 класу)	36
Технік зубний	36
ПРОТИЛЕПРОЗНІ УСТАНОВИ ТА ПРОТИЛЕПРОЗНІ ВІДДІЛЕННЯ, ВІДДІЛИ, КАБІНЕТИ ТА ПУНКТИ	
Працівники клінічного подвір'я лепрозорію та протилепрозного відділення, відділу, кабінету, пункту	36
Працівники господарського подвір'я лепрозорію	36
ПСИХІАТРИЧНІ (ПСИХОНЕВРОЛОГІЧНІ), ГЕРІАТРИЧНІ, НЕЙРОХІРУРГІЧНІ, НАРКОЛОГІЧНІ ЛІКУВАЛЬНО- ПРОФІЛАКТИЧНІ	
УСТАНОВИ ТА ЗАКЛАДИ, ВІДДІЛЕННЯ, ПАЛАТИ ТА КАБІНЕТИ, А ТАКОЖ УСТАНОВИ (ВІДДІЛЕННЯ) СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ПСИХОНЕВРОЛОГІЧНОГО ТА ГЕРІАТРИЧНОГО ТИПУ	
Працівники, що безпосередньо обслуговують хворих в установах та підрозділах (у тому числі у лікувально-трудовах майстернях сільських та підсобних господарствах)	
Інструктор виробничого навчання робітників масових професій	36
Інструктор з культмасової роботи, культорганізатор, баяніст	36
Інструктор з праці	36
Заклади освіти та соціального захисту населення	
Науковий співробітник, що безпосередньо та повний робочий день працює з хворими	36
Заклади охорони здоров'я	

та соціального захисту населення	
Кастелянка	36
Лаборант (у тому числі лікар-лаборант, керівник лабораторії)	36
Лікар (у тому числі лікар - керівник відділення, кабінету), крім лікаря-лаборанта	36
Лікар-дієтолог, сестра медична дієтична	36
Майстер лікувально-виробничих (трудових) майстерень та підсобних сільських господарств для психічно хворих	36
Науковий співробітник, що безпосередньо та повний робочий день працює з хворими	36
Молодші спеціалісти з медичною освітою (крім лаборанта)	36
Молодша медична сестра (сестра-прибиральниця, санітарка-буфетниця, сестра-господиня, нянька, прибиральниця виробничих приміщень тощо)	36
Перукар (перукар-модельєр 1 і 2 класу)	36
Психолог та фізіолог, що безпосередньо та повний робочий день працюють з хворими	36
Сестра-господиня	36
ДИТЯЧІ ПСИХІАТРИЧНІ (ПСИХОНЕВРОЛОГІЧНІ) ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНІ УСТАНОВИ ТА ЗАКЛАДИ, ВІДДІЛЕННЯ, ПАЛАТИ ТА КАБІНЕТИ (КРІМ ПРИЗНАЧЕНИХ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ ДІТЕЙ З УРАЖЕННЯМ ЦЕНТРАЛЬНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ БЕЗ ПОРУШЕННЯ ПСИХІКИ): УСТАНОВИ (ВІДДІЛЕННЯ); СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ, ШКОЛИ (КЛАСИ), ШКОЛИ-ІНТЕРНАТИ (КЛАСИ), ДИТЯЧІ БУДИНКИ (ГРУПИ), ДИТЯЧІ БУДИНКИ-ІНТЕРНАТИ (ГРУПИ), ДИТЯЧІ САДКИ (ГРУПИ), ЯСЛА-САДКИ (ГРУПИ), ЯСЛА (ГРУПИ) ТА БУДИНКИ ДИТИНИ (ГРУПИ) ДЛЯ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ ДІТЕЙ ТА ДІТЕЙ З УРАЖЕННЯМ ЦЕНТРАЛЬНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ З ПОРУШЕННЯМ ПСИХІКИ. ДИТЯЧІ БУДИНКИ-ІНТЕРНАТИ ДЛЯ СЛІПИХ ТА ГЛУХОНІМИХ ДІТЕЙ	
Працівники, що безпосередньо обслуговують хворих в установах та підрозділах (у тому числі у лікувально-трудовах майстернях та підсобних сільських господарствах)	
Заклади освіти та соціального захисту населення	
Інструктор з культмасової роботи, культорганізатор, баяніст	36
Інструктор виробничого навчання робітників масових професій	36
Інструктор з праці	36
Майстер лікувально-виробничих (трудових) майстерень	36
Гардеробник, зайнятий у гардеробній для хворих	36
Кастелянка	36
Нянька, помічник вихователя	36
Прибиральник виробничих (службових) приміщень	36
Перукар (перукар-модельєр 1 і 2 класу)	36
Заклади охорони здоров'я	

та соціального захисту населення	
Гардеробник, зайнятий у гардеробній для хворих	36
Кастелянка	36
Науковий співробітник, що безпосередньо та повний робочий день працює з хворими	36
Лікар (у тому числі - керівник відділення, кабінету), крім лікаря-лаборанта	36
Лікар-дієтолог, сестра медична дієтична	36
Лаборант (у тому числі лікар-лаборант, керівник лабораторії)	36
Молодші спеціалісти з медичною освітою	36
Молодша медична сестра (сестра-прибиральниця, санітарка-буфетниця, сестра-господиня, нянька, прибиральниця виробничих приміщень тощо)	36
Перукар (перукар-модельєр 1 і 2 класу)	36
Психолог, зайнятий безпосередньо та повний робочий день з хворими дітьми у дитячих психіатричних та психоневрологічних установах	36
Сестра-господиня	36
ПАТОЛОГОАНАТОМІЧНІ ВІДДІЛЕННЯ ТА ЛАБОРАТОРІЇ (ПРОЗЕКТОРСЬКІ ТА МОРГИ)	
Працівники, зайняті на роботі з трупами та трупним матеріалом	
Лікар (у тому числі лікар - керівник відділення, лабораторії), молодші спеціалісти з медичною освітою та молодша медична сестра, прибиральник виробничих приміщень	30
Працівники науково-дослідних інститутів, що працюють у прозекторських та моргах, а також робітники, керівники і фахівці кафедр нормальної, патологічної та топографічної анатомії, судової медицини та оперативної хірургії за умови постійної роботи з трупами та трупним матеріалом	30
МЕДИКО-СОЦІАЛЬНІ ЕКСПЕРТНІ КОМІСІЇ (МСЕК) ТА ШТАТНІ ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНІ КОМІСІЇ (ВМК)	
Спеціалізовані МСЕК для туберкульозних та психічно хворих	
Молодші спеціалісти з медичною освітою та молодша медична сестра МСЕК для туберкульозних хворих, психічно хворих	36
СТАНЦІЇ (ВІДДІЛЕННЯ) ШВИДКОЇ ТА НЕВІДКЛАДНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА ВІДДІЛЕННЯ ВІЇЗНОЇ ЕКСТРЕНОЇ ТА КОНСУЛЬТАТИВНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ОБЛАСНИХ ЛІКАРЕНЬ, РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ЛІКАРНІ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ, ЛІКАРЕНЬ МІСТ КИЄВА ТА СЕВАСТОПОЛЯ	
Евакуатор станцій та відділень швидкої медичної допомоги м. Києва	36
Лікар-психіатр, молодші спеціалісти з медичною освітою та молодша медична сестра, зайняті наданням медичної допомоги та евакуацією психічно хворих, водій автомобіля 3, 2, 1 класу, що одночасно виконує обов'язки санітара з евакуації психічно хворих	36
Молодші спеціалісти з медичною освітою та молодша медична сестра, безпосередньо зайняті евакуацією інфекційних хворих, водій автомобіля 3, 2, 1 класу, що одночасно виконує обов'язки санітара з евакуації інфекційних хворих	36
Радіооператор 3, 2, 1 класу, що працює на станціях та відділеннях швидкої медичної допомоги м. Києва	36

Старший лікар станцій та відділень швидкої медичної допомоги м. Києва Фельдшер або сестра медична з приймання викликів та передавання їх виїзній бригаді станцій та відділень швидкої та невідкладної медичної допомоги м. Києва	36
СТОМАТОЛОГІЧНА ПРАКТИКА	
Лікар-стоматолог-хірург стаціонару	39
Лікар-стоматолог, лікар-стоматолог-протезист, лікар-стоматолог-ортодонт, зубний лікар, зубний технік	33
БЮРО СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ	
Лікар-судово-медичний експерт (у тому числі керівник відділу, відділення) за умови роботи з трупами та трупним матеріалом	30
Молодші спеціалісти з медичною освітою та молодша медична сестра за умови роботи з трупами та трупним матеріалом	30
САНІТАРНО-ПРОФІЛАКТИЧНІ УСТАНОВИ	
Працівники, безпосередньо зайняті на роботах з проведення санітарно-профілактичних та протиепідеміологічних заходів	
Водій автомобіля 2, 1 класу, що обслуговує рухому дезінфекційну установку та безпосередньо виконує роботу з дезінфекції	36
Інженер і технік з дезінфекційного та вентиляційного устаткування	36
Комірник, інструктор-дезінфектор, дезінфектор, зайняті фасуванням і зберіганням дезінфекційних засобів	36
Лікар-епідеміолог, молодші спеціалісти з медичною освітою та молодша медична сестра обсерватора та ізолятора санітарно-карантинного пункту. Лікар-епідеміолог та його помічник, лікар-дезінфекціоніст, біолог, ентомолог, інструктор-дезінфектор, дезінфектор, зайняті в осередковій, камерній та профілактичній дезінфекції, дезінсекції, дератизації (у тому числі керівник підрозділу), санітарка камерної дезінфекції	36
Лікар (у тому числі керівник), молодші спеціалісти з медичною освітою та молодша медична сестра, ентомолог, біолог, зоолог, віварник відділу особливо небезпечних інфекцій; лікар-епідеміолог, лікар-вірусолог, лікар-бактеріолог (у тому числі керівник структурного підрозділу), ентомолог, молодші спеціалісти з медичною освітою та молодша медична сестра, віварник, зайняті безпосередньо роботою з живими культурами (зараженими тваринами): бруцельозу, вірусного гепатиту, геморагічної гарячки, жовтої гарячки, гарячки Ку та інших рикетсioзів, меліоїдозу, менінгіту, натуральної віспи, орнітозу, поліомієліту, пситакозу, сапу, сибірки, висипного тифу, туляремії, вуличного сказу та енцефалітів, а також в осередках та ензоотичних районах з цими захворюваннями	36
Лікар-бактеріолог, лікар-вірусолог	36
Начальник, інструктор-дезінфектор, дезінфектор, епідеміолог, ентомолог та помічник ентомолога ентомологічного загону з боротьби з кліщовим енцефалітом та трансмісійними захворюваннями	36
Молодші спеціалісти з медичною освітою та молодша медична сестра, зайняті евакуацією інфекційних хворих, водій автомобіля 2, 1 класу, що одночасно виконує обов'язки санітара з евакуації інфекційних хворих	36
Працівники центрів з профілактики та боротьби із СНІДом закладів та спеціалізованих відділень закладів охорони здоров'я, що призначені для лікування хворих на СНІД та ВІЧ-інфікованих, а також закладів охорони	

здоров'я, на які покладено органами охорони здоров'я обстеження населення на ВІЧ-інфекцію та дослідження крові, біологічних рідин, отриманих від хворих на СНІД та ВІЧ-інфікованих	36
ПРОТИЧУМНІ УСТАНОВИ (СТАНЦІЇ, ВІДДІЛЕННЯ, ЛАБОРАТОРІЇ, ІНСТИТУТИ)	
Працівники, що безпосередньо проводять роботи або стикаються з підозрілим або завідомо заразним матеріалом та у заразних кімнатах (боксах) з особливо небезпечних інфекцій, а також у виробництві бактерійних препаратів	
Автоклавник	36
Апаратник стерилізації	36
Завідувач (начальник) лабораторії та відділу (відділення)	36
Інструктор-дезінфектор	36
Лаборант	36
Лікар ветеринарний	36
Лікар, зоолог, ентомолог	36
Науковий співробітник	36
Сестра медична молодша	36
Препаратор	36
Технічний керівник	36
ФІЗИОТЕРАПЕВТИЧНІ КАБІНЕТИ (ВІДДІЛЕННЯ)	
Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування та слюсар-ремонтник, постійно зайняті обслуговуванням приміщень сірководневих та сірчистих ванн, а також слюсар-ремонтник, електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування, механік та камеронник, що обслуговують підвали та нагрівальні прилади у цих ванних будівлях	36
Лікар, молодші спеціалісти з медичною освітою та молодша медична сестра та прибиральник виробничих приміщень, зайняті повний робочий день у приміщеннях грязеторфолікарень та озокеритолікарень	36
Лікар, молодші спеціалісти з медичною освітою, молодша медична сестра та прибиральник виробничих приміщень, що працюють повний робочий день у приміщеннях сірководневих та сірчистих ванн	36
Машиніст насосних установок, зайнятий на сірководневих та сірчистих водах, лікувальних грязях	36
Молодша медична сестра та робітники, зайняті підвезенням та підігріванням грязі та очищенням брезентів від лікувальної грязі та озокериту	36
Молодші спеціалісти з медичною освітою та молодша медична сестра, зайняті тільки приготуванням штучної сірководневої води, а також аналізом складу сірководню та сірчистого газу в сірководневих та сірчистих ваннах, змішувачах, резервуарах, насосних станціях і в оголовках бурових свердловин	36
Робітник та прибиральник виробничих приміщень, зайняті у приміщеннях, де розміщені змішувачі, резервуари, насосні, трубопроводи та оголовки бурових свердловин вуглекислих, сірководневих та сірчистих вод	36
Слюсар-ремонтник та електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування, що обслуговують постійно приміщення грязевих процедур	36

відділень та палат для хворих з ураженням спинного мозку та хребта (спинальних хворих) у лікувально-профілактичних установах та будинках інвалідів, а також інструктор з культмасової роботи, зайнятий обслуговуванням цих хворих	36
Лікар, молодші спеціалісти з медичною освітою, що працюють в барокамерах та кесонах	36
Працівники центрів і відділень мікрохірургії, що безпосередньо виконують під мікроскопом мікрохірургічні операції з реплантації пальців, кистей, сегментів кінцівок у пластичній мікрохірургії, мікросудинній хірургії	36
Фахівці, що безпосередньо працюють у лікувальних барокамерах	36
33. РОЗДРІБНА ТОРГІВЛЯ ФАРМАЦЕВТИЧНИМИ ТОВАРАМИ Працівники аптек (у тому числі тих, що перебувають у штаті установ охорони здоров'я та соціального забезпечення)	
Завідувач (начальник) аптеки лікувально-профілактичної установи, будинку інвалідів та його заступник, що безпосередньо працюють на виготовленні та контролі ліків	36
Завідувач відділу (відділення) та його заступник, не звільнені від виконання виробничих обов'язків	36
Завідувач (начальник) аптеки V групи, аптечного пункту I категорії	
Провізор, укладальник-пакувальник, фармацевт, крім зайнятих тільки відпусканням ліків без рецептів лікаря та інших товарів аптечного асортименту	36
Працівники аптечних баз та складів	
Завідувач відділу отруйних та наркотичних лікувальних засобів та його заступник, провізор, фармацевт, фармацевт молодший, укладальник-пакувальник, зайняті фасуванням, дробленням, відважуванням та відмірюванням отруйних та наркотичних засобів	36
Фармацевт, провізор та укладальник-пакувальник, зайняті безпосередньо приготуванням, розфасуванням та контролем за медикаментами	36
38. РОБОТА З РАДІОАКТИВНИМИ РЕЧОВИНАМИ ТА ДЖЕРЕЛАМИ ІОНІЗУЮЧОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ Застосування радіоактивних речовин як джерел гамма-випромінювання	
Працівники, безпосередньо зайняті:	
заряджанням та випробуванням промислових та медичних гамма-установок та апаратів;	36
збиранням, транспортуванням, складанням, зберіганням та похованням гамма-активних речовин у кількості понад 100 міліграм-еквівалентів радію;	36
на гамма-терапії та експериментальному гамма-опромінюванні:	
у палатах з обслуговування хворих з накладеними радіоактивними препаратами;	30
з гамма-установками;	30
з гамма-препаратами у радіоманіпуляційних кабінетах;	24
на установках з гамма-дефектоскопії на переносних та стаціонарних установках	36
Рентгенівське випромінювання	
Працівники, безпосередньо зайняті:	

дослідженням, випробуванням та налагодженням (з виконанням дрібних ремонтних робіт безпосередньо на місці) рентгенівських трубок та рентгеноапаратів з трубками;	36
на електронографах та електронних мікроскопах з напругою понад 30 кіловольтів;	36
на промислових установках з рентгенодефектографії;	36
на установках рентгеноспектрального, рентгеноструктурного аналізу, промислової рентгенографії та контролі растрів рентгенівських решіток;	30
рентгенотерапією, експериментальним рентгеноопромінюванням та променевою терапією із застосуванням бета-аплікаторів;	36
рентгенодіагностикою, флюорографією, на ротаційній рентгенотерапевтичній установці з візуальним контролем	30
Молодші спеціалісти з медичною освітою та молодша медична сестра рентгенівських флюорографічних кабінетів та установок за умови безпосередньої зайнятості не менш як половини робочого дня наданням допомоги лікареві під час виконання ним робіт з рентгенодіагностики, флюорографії, на рентгенотерапевтичній установці з візуальним контролем	30
Фізика та дозиметрія рентгенівських та гамма-променів	
Працівники, безпосередньо зайняті:	
з джерелами на градуванні дозиметричної та радіометричної апаратури;	36
експериментальним дослідженням та дозиметричним вимірюванням	36
Дослідні, транспортні, енергетичні, дослідно-промислові атомні реактори та прототипи ядерних енергетичних установок, прискорювальні установки та джерела нейтронів	
Працівники, безпосередньо зайняті:	
з нейтронними джерелами (радій-берилієві, полоній-берилієві тощо);	36
на циклотронах, бетатронах, лінійних прискорювачах та інших прискорювальних установках;	36
експлуатаційними, ремонтними та експериментальними роботами на атомних реакторах	36
Робота із застосуванням відкритих радіоактивних джерел	
Працівники, безпосередньо зайняті:	
на роботах з відкритими радіоактивними речовинами (виготовлення, перероблення, зберігання, розфасування, дослідження, застосування та інші види робіт) з активністю на робочому місці, що відповідає III, II, I класу робіт;	36
приготуванням та обслуговуванням природних та штучних радонових ванн	36
Служба радіаційної безпеки, спецкомбінати, станції дезактивації, пункти захоронення радіоактивних відходів (РАВ)	
Працівники служб радіаційної безпеки, які постійно зайняті на радіаційно-небезпечних роботах на пунктах захоронення (зберігання) РАВ, на станціях дезактивації спецодягу і засобів індивідуального захисту (спецпральнях) та на об'єктах народного господарства під час поводження з радіоактивними відходами	36

Працівники, що безпосередньо виконують роботи:	
на території пунктів захоронення (зберігання) радіоактивних продуктів та відходів;	36
на станції дезактивації спецодягу та засобів індивідуального захисту (спецпралень);	36
з ліквідації радіаційних аварій на території України в умовах підвищеного радіаційного ризику	36
39. ЗАГАЛЬНІ ПРОФЕСІЇ	
Вантажник, постійно зайнятий навантажуванням трупів тварин, навантажуванням пеку навалом	36
Випробувач двигунів, безпосередньо зайнятий:	
випробуванням дизелів та дизель-генераторів у спеціально обладнаних боксах, звукоізованих від оточуючих приміщень, що працює всередині боксів безпосередньо біля дизеля;	36
випробуванням моторів, працюючих на етилованому бензині, у боксах на моторовипробувальній станції	36
Водолаз 1, 2, 3 групи спеціалізації робіт, за винятком водолаза легкого спорядження рятувальної служби	36
Диктор брайлівського набору, постійно зайнятий на диктуванні тексту складачу брайлівського набору (сліпому)	36
Диктувальник, постійно зайнятий диктуванням тексту сліпій друкарці на друкарській машинці	36
Заливальник свинцево-олов'янистих сплавів, зайнятий плавленням, заливанням, розливанням свинцю та свинцевих сплавів; заливанням свинцевих форм та відливанням свинцевих валиків	36
Керівники і фахівці, безпосередньо зайняті на моторовипробувальних станціях випробуванням моторів, що працюють на етилованому бензині під час роботи у боксах	36
Кесонник-апаратник, кесонник-електромонтажник, кесонник-прохідник, кесонник-слюсар, зайняті на кесонних роботах	36
Контролер верстатних і слюсарних робіт та майстер, безпосередньо зайняті поопераційним контролем на дільницях очищення, оплавлення та рихтування кузовів автомобілів із застосуванням свинцевих сплавів	36
Котельник, постійно зайнятий ремонтом гарячих котлів	36
Котлочистильник	36
Майстер, зайнятий на дільницях очищення, оплавлення та рихтування кузовів автомобілів із застосуванням свинцевих сплавів	36
Машиніст крана (кранівник), зайнятий у цехах, де застосовується як технологічне паливо високосірчистий мазут	36
Металізатор, зайнятий плазменним напилюванням покриттів на метали	36
Паяльщик, зайнятий виготовленням ртутного припою та паянням цим припоєм	36
Плави́льник металу та сплавів, зайнятий плавленням свинцю та його сплавів	36
Працівники, безпосередньо зайняті:	
регулюванням, настройкою, випробуванням та обслуговуванням генераторів міліметрового-дециметрового діапазону хвиль, на вимірювальних генераторах під час роботи з відкритими випромінюючими пристроями тих же діапазонів хвиль: у разі енергетичного навантаження за робочий день понад 200 мкВт ч/кв. см; у випадку опромінювання від антен,	

що обертаються та сканують з частотою обертання або сканування не більш як 1 Гц та шпаруватістю понад 2000 мкВт ч/кв. см;	
перебиранням та ремонтом ртутних випрямлячів та приладів, заповнених ртуттю	36
Працівники, що працюють на електронних мікроскопах з напругою понад 30 кВ	36
Робітники, безпосередньо та постійно зайняті заповненням приладів ртуттю, очищенням ртуті, калібруванням ртуттю термометрів, капілярів та вилученням ртуті з приладів	36
Робітники, зайняті:	
випробуванням виробів, агрегатів та приладів, безпосередньо перебуваючи у термобарокамерах при температурі -60 град. С та нижче;	36
механічною та ручною обробкою свинцю та свинцевих сплавів;	36
обробленням, градуванням, клішуванням, контролем, перевірянням та складанням приладів, наповнених ртуттю	36
Робітники, керівники та фахівці, які працюють позмінно та безпосередньо зайняті на випробуванні дизелів та дизель-генераторів у спеціально обладнаних боксах, звукоізольованих від оточуючих приміщень, що працюють усередині боксу безпосередньо біля дизеля	36
Робітники, постійно зайняті:	
готуванням сумішей бензину з етиловою рідиною;	36
на роботах із застосуванням лаку N 67;	36
на роботі з пеком (крім вантажників);	36
очищенням та знепилюванням спецодягу, забрудненого пилом свинцевих сплавів;	36
очищенням, оплавленням, рихтуванням кузовів автомобілів із застосуванням свинцевих сплавів	36
Робітники пралень, зайняті прийманням брудної білизни та спецодягу з інфекційних, туберкульозних, протилепрозних, протичумних установ, відділень, відділів, виробництв та лабораторій; пранням та замочуванням заразної білизни та спецодягу	36
Слюсар-ремонтник, безпосередньо зайнятий ремонтом технологічного устаткування на моторовипробувальних станціях, що працює на етилованому бензині під час роботи у боксах	36
Чистильник металу, відливок, виробів та деталей, зайнятий на роботах з сухим піском та металевою тирсою у закритих приміщеннях	36
Чистильник, постійно зайнятий очищенням усередині суден, цистерн, резервуарів та баків з-під нафтопродуктів та хімічних речовин	36

Затверджено
Наказ Міністерства праці та
соціальної політики України
23.03.2001 N 122
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
4 квітня 2001 р.
за N 304/5495

ПОРЯДОК
застосування Переліку виробництв, цехів, професій і посад із
шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену
тривалість робочого тижня

1. Скорочена тривалість робочого тижня за роботу із шкідливими умовами праці встановлюється працівникам виробництв, цехів, професій і посад, передбачених відповідними розділами Переліку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня (далі - Перелік), незалежно від відомчого підпорядкування цих виробництв, цехів, а також від форм власності підприємств, організацій і установ.

Назви професій і посад керівників, фахівців, службовців та робітників, передбачених у Переліку, вказані відповідно до Класифікатора професій ДК 003-95, затвердженого наказом Держстандарту України від 27.07.95 N 257 (зі змінами та доповненнями, внесеними наказами Держстандарту України від 14.05.98 N 314, 18.10.99 N 283 та 10.10.2000 N 589).

2. Працівникам, професії та посади яких не передбачені в Переліку, але які в окремі періоди робочого часу виконують роботу на виробництвах, у цехах, за професіями і на посадах, означених Переліком, скорочена тривалість робочого часу встановлюється у ці дні тієї самої тривалості, як і працівникам, постійно зайнятим на цій роботі.

3. Працівникам, професії та посади яких передбачені в розділі "Загальні професії", скорочена тривалість робочого тижня встановлюється незалежно від того, в яких виробництвах або у цехах вони працюють, якщо ці професії і посади спеціально не передбачені у відповідних розділах або підрозділах Переліку.

4. Бригадирам, помічникам і підручним робітникам, зайнятим на роботах із шкідливими умовами праці, скорочена тривалість робочого тижня встановлюється тієї ж тривалості, як і робітникам відповідних професій, зазначених у Переліку.

5. Якщо виробництва та цехи зазначені в Переліку без найменувань конкретних професій і посад, то правом на скорочену тривалість робочого тижня користуються всі працівники цих виробництв, цехів незалежно від назви професії, посади, яку вони займають.

6. У тих випадках, коли працівники протягом робочого часу були зайняті на роботах із шкідливими умовами праці на різних виробництвах, у цехах, за професіями та на посадах, де встановлено скорочений робочий тиждень різної тривалості, і відпрацювали на цих роботах більше половини максимальної тривалості скороченого робочого часу, їх робочий день не повинен перевищувати 6 годин.

Облік часу, відпрацьованого за кожним видом робіт, здійснюється власником або уповноваженим ним органом.

7. Якщо в Переліку зазначено "постійно зайнятий" або "що постійно працює", скорочена тривалість робочого часу відповідно до вказаної в Переліку тривалості встановлюється працівникові лише в ті дні, коли він фактично був зайнятий в цих умовах протягом всього

скороченого робочого часу, встановленого для працівників цих виробництв, цехів, професій і посад.

У разі відсутності таких записів скорочена тривалість робочого часу, згідно із зазначеною в Переліку тривалістю, встановлюється працівникові лише в ті дні, коли він фактично був зайнятий в шкідливих умовах праці не менше половини тривалості робочого часу, встановленого для працівників цих виробництв, цехів, професій, посад.

8. Якщо в Переліку вказані розділи та підрозділи у вигляді найменувань робіт ("Малярні роботи", "Зварювальні роботи" і т.п.), робітники, які виконують відповідні роботи, мають право на скорочений робочий тиждень незалежно від того, в якому виробництві або у цеху виконуються ці роботи.

9. Скорочена тривалість робочого тижня встановлюється колективним договором залежно від результатів атестації робочих місць за умовами праці, відповідно до Порядку проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.92 N 442.

Підтвердження цього права працівникові можливе тільки при віднесенні його робочого місця до категорії із шкідливими умовами праці за результатами атестації робочих місць за умовами праці.

Заступник начальника відділу державної експертизи умов праці

С.І.Рябокоть

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом Міністерства охорони здоров'я України
від 18 грудня 2000 р. N 204-о

ПОГОДЖЕНО

Голова ЦК профспілки працівників
охорони здоров'я України

Т. Л. Казаріна
від 30 листопада 2000 р.

ГАЛУЗЕВІ ПРАВИЛА

**внутрішнього трудового розпорядку для працівників закладів,
установ, організацій та підприємств системи охорони здоров'я України**

I. Загальні положення

1. Відповідно до Конституції України кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку він вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, в тому числі на належні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчої від зазначеної Законом. Держава гарантує громадянам захист від незаконного звільнення, своєчасне одержання винагороди за працю.

2. Обов'язок і справа честі громадянина - добросовісна праця в обраній ним сфері суспільно корисної діяльності, дотримання трудової дисципліни.

Трудова дисципліна у закладах, установах, організаціях на підприємствах забезпечується створенням необхідних організаційних та економічних умов для нормальної високопродуктивної роботи, свідомим ставленням до праці, методами переконання, виховання, а також заохоченням за сумлінну працю. Щодо окремих несумлінних працівників застосовуються в необхідних випадках заходи дисциплінарного і громадського впливу.

3. Трудовий розпорядок в закладах, установах, організаціях та на підприємствах визначається правилами внутрішнього трудового розпорядку, які мають на меті сприяти вихованню працівників (лікарів, провізорів, інженерно-технічних працівників, середнього і молодшого медичного і фармацевтичного персоналу та інших працівників і службовців), зміцненню трудової дисципліни, організації праці на науковій основі, раціональному використанню робочого часу, високій якості роботи, забезпеченню охорони здоров'я населення, в тому числі при наданні населенню медико-санітарної допомоги.

На підставі цих галузевих правил власник або уповноважений ним орган за погодженням із профспілковим органом розробляє правила внутрішнього трудового розпорядку закладу, установи, організації, підприємства, а трудові колективи закладів, установ, організацій і підприємств затверджують за поданням власника або уповноваженого ним органу та профспілкового органу правила внутрішнього трудового розпорядку стосовно до умов роботи даного закладу, установи, організації, підприємства.

4. Питання, пов'язані із застосуванням правил внутрішнього трудового розпорядку, вирішуються власником або уповноваженим ним органом в межах наданих йому прав, а у випадках, передбачених законодавством і правилами внутрішнього трудового розпорядку, спільно або за погодженням із профспілковими органами, а також трудовим колективом відповідно до його повноважень.

II. Порядок прийняття та звільнення працівників

5. Працівники реалізують право на працю шляхом укладення трудового договору про роботу у закладі, установі, організації та підприємстві.

6. При укладенні трудового договору громадянин зобов'язаний подати паспорт або інший документ, що посвідчує особу, трудову книжку, а у випадках, передбачених законодавством, - також документ про освіту (спеціальність, кваліфікацію), про стан здоров'я та інші документи.

Відповідно до Основ законодавства України про охорону здоров'я медичною і фармацевтичною діяльністю можуть займатись особи, які мають відповідну спеціальну освіту і відповідають єдиним кваліфікаційним вимогам, що встановлюються Міністерством охорони здоров'я України. Відповідальність за дотримання зазначених кваліфікаційних вимог несуть власники закладів охорони здоров'я або уповноважені ними органи.

При укладенні трудового договору забороняється вимагати від осіб, які поступають на роботу, відомості про їх партійну і національну приналежність, походження, прописку та документи, подання яких не передбачено законодавством.

7. Укладення трудового договору оформляється наказом власника або уповноваженого ним органу про зарахування працівника на роботу. У наказі повинно бути вказано найменування посади (професії) відповідно до Державного класифікатора професій України або до штатного розпису та умови оплати праці.

Трудовий договір вважається укладеним і тоді, коли наказ не був виданий, але працівника фактично було допущено до роботи відповідною посадовою особою.

8. До початку роботи за укладеним трудовим договором власник або уповноважений ним орган зобов'язаний:

- роз'яснити працівникові його права і обов'язки та проінформувати під розписку про умови праці, наявність на робочому місці, де він буде працювати, небезпечних і шкідливих виробничих факторів, які ще не усунуто, та можливі наслідки їх впливу на здоров'я, його права на пільги і компенсації за роботу в таких умовах відповідно до чинного законодавства і колективного договору;

- ознайомити працівника з правилами внутрішнього трудового розпорядку та колективним договором;

- визначити працівникові робоче місце, забезпечити його необхідними для роботи засобами;

- провести інструктаж працівника з техніки безпеки, виробничої санітарії, гігієни праці та протипожежної охорони.

9. На всіх працівників, які працюють у закладі, установі, організації, на підприємстві понад п'ять днів, заводяться трудові книжки у порядку, встановленому законодавством.

10. Працівник повинен виконувати доручену йому роботу особисто і не має права передоручати її виконання іншій особі, за винятком випадків, передбачених законодавством.

Власник або уповноважений ним орган не має права вимагати від працівника виконання роботи, не обумовленої трудовим договором.

11. Припинення трудового договору може мати місце тільки на підставах, передбачених законодавством.

Працівник має право розірвати трудовий договір, укладений на невизначений строк, попередивши про це власника або уповноважений ним орган письмово за два тижні. У разі, коли заява працівника про звільнення з роботи за власним бажанням зумовлена неможливістю продовжувати роботу з поважних причин, трудовий договір повинен бути розірваний у строк, на який вказує працівник. У разі, коли така заява зумовлена невиконанням власником або уповноваженим ним органом законодавства про працю, умов колективного чи трудового договору, працівник має право розірвати трудовий договір у визначений ним строк.

Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу може бути проведено лише за попередньою згодою профспілкового органу, крім випадків, передбачених законодавством.

12. Припинення трудового договору оформляється наказом власника або уповноваженого ним органу, який зобов'язаний у день звільнення видати працівникові належно оформлену трудову книжку і провести з ним розрахунок.

У разі звільнення працівника з ініціативи власника або уповноваженого ним органу він зобов'язаний також у день звільнення видати йому копію наказу про звільнення з роботи. В інших випадках звільнення копія наказу видається на вимогу працівника. День звільнення вважається останнім днем роботи.

III. Основні обов'язки працівників

13. Працівники зобов'язані:

- працювати чесно і сумлінно, своєчасно і точно виконувати розпорядження власника або уповноваженого ним органу, додержуватись трудової і технологічної дисципліни, вимог нормативних актів про охорону праці, дбайливо ставитись до майна власника, з яким укладено трудовий договір;

- вчасно приходити на роботу, використовувати весь робочий час для продуктивної праці, утримуватись від дій, що заважають іншим працівникам виконувати їх трудові обов'язки;

- дотримуватись порядку та чистоти на своєму робочому місці, у відділенні, кабінеті, цеху та інших структурних підрозділах, а також на території закладу, установи, організації, підприємства; передавати своє робоче місце, обладнання і пристосування у належному стані;

- дотримуватись професійних обов'язків медичних і фармацевтичних працівників, зокрема щодо вимог професійної етики і деонтології, збереження лікарської таємниці, надання першої невідкладної медичної допомоги громадянам у разі нещасного випадку та інших екстремальних ситуацій, пропагування, у тому числі власним прикладом, здорового способу життя, надання консультативної допомоги своїм колегам, та інших обов'язків, передбачених законодавством;

- знати і виконувати інструкції користування машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користуватись засобами колективного та індивідуального захисту;

- додержуватись зобов'язань з охорони праці, передбачених колективним договором (угодою, трудовим договором) та правилами внутрішнього трудового розпорядку закладу, установи, організації, підприємства;

- проходити у встановленому порядку попередні та періодичні медичні огляди;

- співпрацювати з власником або уповноваженим ним органом у справі організації безпечних та нешкідливих умов праці, особисто вживати посильних заходів щодо усунення будь-якої виробничої ситуації, яка створює загрозу його життю чи здоров'ю або людей, які його оточують, і докідля, повідомляти про небезпеку свого безпосереднього керівника або іншу посадову особу;

- систематично підвищувати рівень професійних знань та майстерності.

14. Коло обов'язків (робіт), які виконує кожен працівник за своєю спеціальністю, кваліфікацією або посадою, визначається професійними обов'язками медичних і фармацевтичних працівників, а також обов'язками інших працівників, передбачених положеннями, посадовими інструкціями, технічними правилами та іншими документами, затвердженими у встановленому порядку, тарифно-кваліфікаційними довідниками робіт і професій робітників, кваліфікаційними довідниками посад службовців.

IV. Основні обов'язки власника або уповноваженого ним органу

15. Власник або уповноважений ним орган закладу, установи, організації, підприємства зобов'язаний:

- правильно організовувати працю працівників, щоб кожен працював за своєю спеціальністю і кваліфікацією, мав закріплене за ним робоче місце, своєчасно до початку роботи, що доручається, був ознайомлений із встановленим завданням і забезпечений роботою протягом усього робочого дня

(зміни); забезпечити здорові і безпечні умовами праці, справний стан інструментів, верстатів та іншого обладнання, а також нормативними запасами сировини, ліків, засобів медичного призначення, матеріалами та іншими ресурсами, необхідними для безперебійної і ритмічної роботи;

- створювати умови для забезпечення охорони здоров'я населення і високого рівня надання йому медичної допомоги, зростання продуктивності праці шляхом впровадження новітніх досягнень науки, техніки і наукової організації праці, організовувати вивчення і впровадження передових прийомів і методів праці, раціональних форм розподілу і кооперації праці, удосконалювати організацію і обслуговування робочих місць, механізовувати важкі і трудомісткі роботи; впроваджувати технічно обгрунтовані і переглядати застарілі норми праці (часу обслуговування);

- всіляко розвивати форми організації і стимулювання праці, здійснювати заходи щодо підвищення ефективності праці колективу, організовувати вивчення, поширення і впровадження передових прийомів та методів праці;

- своєчасно доводити до виробничих підрозділів планові завдання, забезпечувати їх виконання з найменшими затратами трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, вживати заходи, спрямовані на більш повне виявлення і використання внутрішніх резервів, забезпечення науково обгрунтованого

нормування витрат сировини і матеріалів, енергії та палива, раціонального й економного їх використання, підвищувати рентабельність виробництва, а також поліпшувати інші показники роботи;

- постійно удосконалювати організацію оплати праці залежно від кінцевих результатів роботи, підвищувати якість нормування праці; забезпечувати матеріальну зацікавленість працівників у результатах їх особистої праці та загальних підсумках роботи, економного і

раціонального витрачання фонду оплати праці та інших фондів; не допускати порушень у застосуванні діючих умов оплати і нормування праці;

- забезпечувати трудову і виробничу дисципліну, постійно здійснюючи організаторську, економічну і виховну роботу, спрямовану на її зміцнення, усунення втрат робочого часу, раціональне використання трудових ресурсів, формування стабільних трудових колективів; застосовувати дисциплінарні стягнення до порушників трудової дисципліни, враховуючи при цьому думку трудових колективів;

- неухильно дотримуватись законодавства про працю та охорону праці; поліпшувати умови праці, забезпечувати належне технічне обладнання всіх робочих місць і створювати на них умови роботи, що відповідають правилам з охорони праці (правилам з техніки безпеки, санітарним нормам і правилам та ін.). У разі відсутності в правилах вимог, дотримання яких при виконанні робіт необхідне для забезпечення безпечних умов праці, власник або уповноважений ним орган закладу, установи, організації, підприємства за погодженням із профспілковим органом вживає заходів щодо забезпечення безпечних умов праці;

- вживати необхідних заходів щодо профілактики виробничого травматизму, професійних та інших захворювань працівників, своєчасно надавати пільги і компенсації у зв'язку зі шкідливими умовами праці у випадках, передбачених законодавством (скорочений робочий день, додаткові відпустки, лікувально-профілактичне харчування та ін.), забезпечувати працівників відповідно до діючих норм і положень спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту, організовувати належний догляд за їх використанням;

- постійно контролювати рівень знань та дотримання працівниками вимог з техніки безпеки, виробничої санітарії, гігієни праці та протипожежної охорони;

- розвивати професійні змагання, створюючи умови трудовому колективу для всіякого підвищення продуктивності і ефективності суспільного виробництва, поліпшення якості робіт та зниження їх собівартості, раціонального використання робочого часу, сировини, матеріалів, енергії,

інших ресурсів, виконання умов договорів і замовлень, успішного виконання зобов'язань, своєчасного підведення підсумків, підвищення ролі морального та матеріального стимулювання високопродуктивної праці, вирішення питань про заохочення передових колективів і працівників; забезпечувати поширення передового досвіду та цінних ініціатив працівників цього та інших трудових колективів;

- своєчасно розглядати і впроваджувати винаходи та раціоналізаторські пропозиції, підтримувати і заохочувати новаторів виробництва, сприяти масовій технічній творчості;

- забезпечувати систематичне підвищення професійної (виробничої) кваліфікації працівників та рівня їх економічних і правових знань, створювати необхідні умови для поєднання роботи із навчанням на виробництві та в учбових закладах;

- створювати для трудового колективу необхідні умови для виконання ним своїх повноважень, передбачених законодавством та колективним договором, сприяти створенню у трудовому колективі ділової, творчої обстановки, всіяко підтримувати і розвивати ініціативу та активність працюючих, забезпечувати їх участь в управлінні закладами, установами, організаціями, підприємствами, своєчасно розглядати критичні зауваження та повідомляти колективу про вжиті заходи;

- уважно ставитись до потреб і запитів працівників, поліпшувати умови їх праці та побуту, здійснювати будівництво, ремонт і утримання в належному стані житлових будинків, гуртожитків, дитячих дошкільних установ,

організовувати облік працівників, що потребують поліпшення житлових умов, розподіляти житлову площу відповідно до чинного законодавства і забезпечувати широку гласність при вирішенні цих питань.

Власник або уповноважений ним орган здійснює свої обов'язки у відповідних випадках спільно або за погодженням із профспілковим органом закладу, установи, організації, підприємства, а також з урахуванням повноважень трудового колективу.

V. Робочий час і його використання

16. Час початку, закінчення роботи і перерви для відпочинку та харчування встановлюється наступний:

- 1-ша зміна
- 2-га зміна
- 3-тя зміна
- Початок роботи
- Перерва
- Закінчення роботи

У відповідних випадках тривалість щоденної роботи, в тому числі час початку і закінчення щоденної роботи, перерви для відпочинку та приймання їжі, визначається графіками змінності, що затверджуються власником або уповноваженим ним органом за погодженням із профспілковим органом з дотриманням встановленої тривалості робочого часу за тиждень або інший обліковий період.

Відповідно до ст. 61 Кодексу законів про працю України в закладах охорони здоров'я на роботах, пов'язаних із наданням медичної допомоги населенню, як правило, застосовується щомісячний облік робочого часу. В закладах охорони здоров'я тривалість нічної роботи дорівнює денній і становить до 12 годин у зміну. Призначати працівника на роботу протягом двох змін підряд забороняється. Графіки змінності доводяться до відома працівника, як правило, не пізніше ніж за один місяць до введення їх в дію. За рішенням трудового колективу дозволяється встановлювати тривалість робочої зміни до 24 годин (крім водіїв санітарного транспорту). У кожному конкретному випадку питання встановлення тому чи іншому працівнику тривалості робочої зміни до 24 годин має вирішуватись лише за згодою працівника і профспілкового органу заклади охорони здоров'я.

Працівники чергують по змінах рівномірно. Перехід з однієї зміни в іншу повинен відбуватись, як правило, через кожен тиждень в години, визначені графіками змінності.

Тривалість перерви в роботі між змінами має бути не меншою подвійної тривалості часу роботи в попередній зміні (включаючи і час перерви на обід).

17. Про початок та закінчення роботи в закладі, установі, організації, на підприємстві, а також про перерву в роботі працівників сповіщають відповідними сигналами або іншим способом.

Кожен працівник зобов'язаний відмітити свій прихід на роботу до початку роботи, а по закінченні робочого дня залишати робоче місце у порядку, встановленому у закладі, установі, організації, підприємстві.

Час, витрачений на переодягання перед початком і після закінчення робочого дня (зміни), не входить в облік робочого часу.

18. Власник або уповноважений ним орган зобов'язаний організувати облік виходу на роботу працівників. Біля місця обліку повинен бути годинник, що правильно вказує час. Порядок обліку часу роботи поза межами закладу, установи, організації, підприємства (наприклад: надання лікарями допомоги на дільниці) встановлюється адміністрацією. Працівника, що з'явився на роботу у нетверезому стані, власник або уповноважений ним орган не допускає до роботи у цей робочий день (зміну).

19. На безперервних роботах (стаціонари, ургентні підрозділи поліклінік, станцій невідкладної допомоги тощо) забороняється залишати зміну до приходу працівника, який заміняє.

У разі невиходу працівника, що заміняє, працівник повинен повідомити про це старшого по роботі (зміні), який зобов'язаний негайно вжити заходів щодо заміни його іншим працівником.

20. На тих роботах, де за умовами виробництва перерву для відпочинку і харчування встановити неможливо, працівнику повинна бути надана можливість приймати їжу протягом робочого часу.

Перелік таких робіт, порядок і місце харчування встановлюються власником або уповноваженим ним органом за погодженням із профспілковим органом закладу, установи, організації, підприємства.

Для медичних працівників лікувально-профілактичних та інших закладів охорони здоров'я, що мають 6,5-годинний або меншої тривалості робочий день, надання обідньої перерви не обов'язкове.

21. Робота в надурочний час, як правило, не допускається. Застосування роботи в надурочний час власником або уповноваженим ним органом дозволяється у виняткових випадках відповідно до чинного законодавства, лише із дозволу профспілкового органу закладу, установи, організації, підприємства.

22. Забороняється у робочий час:

- відволікати працівників від їхньої безпосередньої роботи, викликати або знімати їх з роботи для виконання громадських обов'язків і проведення різного роду заходів, що не пов'язані з виробничою діяльністю (всілякі зльоти, семінари, спортивні змагання, конкурси, участь у художній самодіяльності, туристичні поїздки);
- скликати збори, засідання і всякого роду наради з питань, що не пов'язані з виробничим процесом.

23. Графік надання щорічних відпусток затверджується власником або уповноваженим ним органом за погодженням із профспілковим органом закладу, установи, організації, підприємства, виходячи з необхідності забезпечення нормальної роботи закладу, установи, організації, підприємства і сприятливих умов для відпочинку працівників. Графік відпусток складається на кожний календарний рік не пізніше 5 січня поточного року і доводиться до відома всіх працівників.

VI. Заохочення за успіхи у роботі

24. За зразкове виконання обов'язків, досягнення у наданні медичної допомоги населенню, підвищення продуктивності та поліпшення якості роботи, за тривалу і бездоганну працю, новаторство та інші успіхи в роботі до працівників закладів, установ, організацій та підприємств можуть застосовуватись будь-які заохочення, затверджені трудовими колективами в правилах внутрішнього трудового розпорядку.

25. Заохочення застосовуються власником або уповноваженим ним органом разом або за погодженням з профспілковим органом закладу, установи, організації, підприємства.

Заохочення оголошуються наказом в урочистій обстановці і заносяться до трудових книжок працівників.

26. Працівникам, які успішно і сумлінно виконують свої трудові обов'язки, надаються в першу чергу переваги та пільги в галузі соціально-культурного та житлово-побутового обслуговування (путівки до санаторіїв та будинків відпочинку, поліпшення житлових умов і т.ін.). Таким працівникам надається також перевага при просуванні по роботі.

За особливі трудові заслуги подання на працівників направляються у вищі органи для заохочення, до нагородження орденами, медалями, почесними грамотами, нагрудними значками і до присвоєння почесних звань і звання кращого працівника за даною професією.

VII. Відповідальність за порушення трудової дисципліни

27. Порушення трудової дисципліни, тобто невиконання або неналежне виконання з вини працівника покладених на нього трудових обов'язків, тягне за собою вжиття заходів дисциплінарного стягнення або громадського впливу.

28. За порушення трудової дисципліни до працівника може бути застосовано тільки один з таких заходів стягнення:

- 1) догана;
- 2) звільнення.

29. Дисциплінарні стягнення застосовуються органом, якому надано право прийняття на роботу (обрання, затвердження і призначення на посаду) даного працівника.

Власник або уповноважений ним орган має право замість накладання дисциплінарного стягнення передати питання про порушення трудової дисципліни на розгляд трудового колективу або його органу.

30. Дисциплінарне стягнення застосовується безпосередньо за виявленням проступку, але не пізніше одного місяця з дня його виявлення, не рахуючи часу звільнення працівника від роботи у зв'язку із тимчасовою непрацездатністю або перебування його у відпустці.

Дисциплінарне стягнення не може бути накладене пізніше шести місяців з дня вчинення провини.

31. До застосування дисциплінарного стягнення власник або уповноважений ним орган повинен зажадати від порушника трудової дисципліни письмові пояснення. Відмова працівника дати пояснення не може бути перешкодою для застосування стягнення.

При обранні виду стягнення власник або уповноважений ним орган повинен враховувати ступінь тяжкості вчиненого проступку і заподіяну ним шкоду, обставини, за яких вчинено проступок, і попередню роботу працівника.

За кожне порушення трудової дисципліни може бути застосовано лише одне дисциплінарне стягнення.

32. Стягнення оголошується у наказі із зазначенням мотивів його застосування і повідомляється працівникові під розписку у триденний термін.

Наказ про застосування дисциплінарного стягнення у необхідних випадках доводиться до відома працівників даного закладу, установи, організації, підприємства.

33. Якщо протягом року з дня накладення дисциплінарного стягнення працівника не буде піддано новому дисциплінарному стягненню, то він вважається таким, що не мав дисциплінарного стягнення.

Якщо працівник не допустив нового порушення трудової дисципліни і до того ж проявив себе як сумлінний працівник, то стягнення може бути зняте до закінчення одного року.

Протягом строку дії дисциплінарного стягнення заходи щодо заохочення до працівника не застосовуються.

34. Правила внутрішнього трудового розпорядку вивішують у відділеннях, кабінетах, цехах та інших структурних підрозділах на видному місці.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства праці
та соціальної політики
України
19.04.2006 N 138

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо застосування підсумованого обліку робочого часу

Методичні рекомендації щодо застосування підсумованого обліку робочого часу розроблено на виконання пункту 3.4.52 плану роботи Міністерства праці та соціальної політики України на 2006 рік.

У методичних рекомендаціях викладено умови та порядок застосування підсумованого обліку робочого часу з урахуванням чинного законодавства.

Методичні рекомендації може бути використано підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності та господарювання з метою більш ефективного використання робочого часу та засобів виробництва. В окремих галузях господарства може бути розроблено методичні рекомендації з урахуванням специфіки їхнього функціонування.

Методичні рекомендації розроблено Міністерством праці та соціальної політики України за участю Науково-дослідного інституту соціально-трудових відносин (м. Луганськ).

1. Відповідно до ст. 61 Кодексу законів про працю України (далі - КЗпП) підсумований облік робочого часу запроваджується на безперервно діючих підприємствах, в установах і організаціях (далі - підприємствах), а також в окремих виробництвах, цехах, дільницях, відділеннях і на деяких видах робіт, де за умовами виробництва (роботи) не може бути додержана встановлена для даної категорії працівників щоденна або тижнева тривалість робочого часу.

2. Підсумований облік робочого часу запроваджується на підприємстві роботодавцем за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації, а у разі його відсутності це питання відповідно до ст. 7 Закону України "Про колективні договори і угоди" може бути врегульовано колективним договором.

3. При підсумованому обліку робочого часу робота працівників регулюється графіками роботи (змінності), які розробляються роботодавцем і погоджуються з виборним органом первинної профспілкової організації, а в разі його відсутності можуть бути передбачені в колективному договорі. Графіки роботи (змінності) розробляються таким чином, щоб тривалість робочого часу за обліковий період не перевищувала нормального числа робочих годин, передбаченого ст. 50 та 51 КЗпП.

4. Виходячи з виробничих потреб, роботодавець за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації або в колективному договорі може встановлювати з урахуванням характеру і умов праці тривалість роботи протягом дня за підсумованим обліком робочого часу до 12 годин робочого часу на зміну. Не рекомендується встановлювати продовжену тривалість робочого дня на роботах із шкідливими і важкими умовами праці.

5. При складанні змінних графіків роботи та визначенні тривалості робочої зміни роботодавець та виборний орган первинної профспілкової організації підприємства повинні враховувати характер і умови праці, коли перевтома працівника може становити загрозу життю та здоров'ю як самого працівника, так і його оточення.

6. Обліковий період устанавлюється в колективному договорі підприємства. Він охоплює робочий час і години роботи у вихідні і святкові дні, години відпочинку. Щоденна або щотижнева тривалість робочого часу, встановлена графіком, може коливатися протягом облікового періоду, але

загальна сума годин роботи за обліковий період має дорівнювати нормі робочого часу в обліковому періоді.

Обліковим періодом при підсумованому обліку робочого часу, як правило, є місяць. В окремих випадках застосовуються інші облікові періоди - декада (10 календарних днів місяця), квартал, півріччя, рік тощо. У сільському господарстві (в рільництві) може застосовуватися розрахунковий річний період (від початку весняно-польових до закінчення осінньо-польових робіт). Для окремих категорій працівників морського, річкового та залізничного транспорту обліковим періодом може бути тур (час з моменту явки на роботу для поїздки до моменту явки на роботу для наступної поїздки).

7. При підсумованому обліку робочого часу графіки роботи (змінності) мають розроблятися таким чином, щоб тривалість перерви в роботі між змінами була не меншою

подвійної тривалості часу роботи в попередній зміні (включаючи перерву на обід) (частина перша ст. 59 КЗпП), тривалість щотижневого безперервного відпочинку повинна бути не меншою, як сорок дві години (ст. 70 КЗпП). Призначення працівника на роботу протягом двох змін підряд забороняється (частина друга ст. 59 КЗпП).

8. В окремих випадках тривалість щоденного (міжзмінного) відпочинку може бути скорочена, але не менше, як 12 годин на добу. На умовах, визначених колективним договором, невикористані години щоденного (міжзмінного) відпочинку підсумовуються і можуть бути надані як додаткові вільні від роботи дні протягом облікового періоду.

Час, відпрацьований понад нормальну тривалість робочого часу, визначається як різниця між фактично відпрацьованим часом роботи згідно табелю обліку робочого часу та нормою тривалості робочого часу за обліковий період. Кількість додаткових вільних від роботи днів визначається шляхом ділення часу, відпрацьованого понад норму тривалості робочого часу, на нормальну тривалість робочого дня.

9. Графіками роботи на обліковий період мають бути передбачені дні щотижневого відпочинку. У місячному та інших облікових періодах, що перевищують місяць, кількість вихідних днів за графіками роботи (змінності) не повинна бути меншою, ніж кількість повних тижнів цього облікового періоду. Робота у визначені вихідні дні компенсується у порядку передбаченому законодавством (ст. 72 КЗпП).

10. При підсумованому обліку робочого часу час, відпрацьований понад норму тривалості робочого часу за обліковий період, вважається надурочним і оплачується згідно зі ст. 106 КЗпП.

Оплата за всі години надурочної роботи провадиться в кінці облікового періоду.

Робота понад норму робочого часу, передбаченого графіком в окремі дні, тижні, місяці облікового періоду, при збереженні норми робочого часу за обліковий період, не є надурочною роботою. Переробіток норми робочого часу, що виникає в окремі дні при підсумованому обліку, може компенсуватися додатковими днями відпочинку або відповідним зменшенням тривалості роботи в інші дні облікового періоду.

11. У разі підсумованого обліку робочого часу робота у святкові та неробочі дні (ст. 73 КЗпП) за графіком включається в норму робочого часу за обліковий період, установлену на підприємстві. Години роботи, що перевищують цю норму, вважаються надурочними і оплачуються в подвійному розмірі. Тому під час підрахунку надурочних годин у випадку підсумованого обліку робочого часу робота у святкові і неробочі дні, проведена понад установлену на підприємстві норму робочого часу, за обліковий період не враховується, оскільки вона вже оплачена в подвійному розмірі.

12. Підсумований облік робочого часу кожного працівника здійснюється за табелем виходів на роботу та затвердженим графіком роботи (змінності) за обліковий період. Облік робочого часу по кожному працівнику має провадитись наростаючим підсумком з початку встановленого облікового періоду. Норма робочого часу за обліковий період визначається за календарем з розрахунку шестиденного робочого тижня, семигодинного робочого дня (чи відповідного скороченого робочого дня) з урахуванням скороченого робочого часу напередодні вихідних днів - до 5 годин і напередодні святкових і неробочих днів - на 1 годину.

У порядку, встановленому в колективному договорі, норма робочого часу за обліковий період може визначатися за графіком п'ятиденного робочого тижня. Ураховуючи те, що при п'ятиденному робочому тижні КЗпП не передбачає встановлення конкретної тривалості щоденної роботи, норма робочого часу за обліковий період визначається шляхом множення часу тривалості робочого дня на кількість робочих днів за календарем п'ятиденного робочого тижня, що припадають на цей період, з рівною тривалістю кожного робочого дня, з урахуванням її скорочення напередодні святкових і неробочих днів та вихідними днями в суботу і неділю.

Загальна кількість надурочних годин за обліковий період визначається як різниця між фактично відпрацьованим часом і нормою годин за цей період. При підрахунку нормальної кількості робочих годин облікового періоду виключаються дні, які за графіком або розпорядком роботи припадають на час, упродовж якого працівник відповідно до законодавства був звільнений від виконання своїх трудових обов'язків (відпустка, виконання державних або громадських обов'язків, тимчасова непрацездатність тощо).

Наприклад:

На підприємстві встановлений обліковий період за квартал.

Норма тривалості робочого часу, розрахована за графіком п'ятиденного робочого тижня з вихідними днями у суботу та неділю та тривалості часу роботи протягом кожного робочого дня 8 годин при 40-годинному робочому тижні, враховуючи скорочення робочого часу напередодні святкових та неробочих днів, у першому кварталі 2006 року становитиме 494 години, з них у січні - 159 годин, в лютому - 160 годин, у березні - 175 годин.

Працівник у період з 13.03.2006 р. по 21.03.2006 р. (включно) не працював у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, тобто був відсутній на роботі відповідно до чинного законодавства за графіком п'ятиденного робочого тижня 56 годин.

У цьому випадку нормальна тривалість робочого часу, яку повинен відпрацювати цей працівник, становитиме в січні - 159 годин, в лютому - 160 годин, в березні - 175 годин (175 - 56), а всього за квартал 438 годин.

Якщо працівник фактично відпрацював у січні 176 годин, в лютому - 174 години, а в березні - 102 години, тобто всього за квартал 452 години, то кількість надурочних годин складатиме 14 годин (452 - 438).

В іншому випадку нормальна тривалість робочого часу працівника, який приступив до роботи на умовах підсумованого обліку робочого часу з 16 лютого 2006 року, становитиме за графіком роботи п'ятиденного робочого тижня у лютому 72 години, а у березні - 175 годин. За таких умов, якщо працівник, наприклад, відпрацював за підсумованим обліком робочого часу 336 годин, кількість надурочних годин становитиме 89 годин (336 - 72 - 175).

13. У разі, коли за характером виробництва неможливе дотримання законодавчої норми робочого часу в установленому обліковому періоді і неминуча необхідність надурочного робочого часу, графіки роботи (змінності) повинні розроблятися з таким розрахунком, щоб норма надурочного часу не перевищувала 120 годин на рік (ст. 65 КЗпП).

Для окремих категорій працівників можуть бути встановлені менші обмеження. Так, зокрема, згідно з Положенням про робочий час і час відпочинку водіїв автотранспортних засобів, затвердженим наказом Міністерства транспорту України 17 січня 2002 р. N 18 (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 4 лютого 2002 р. за N 97/6385), надурочні роботи не повинні перевищувати для кожного водія 4 годин протягом двох днів підряд або 75 годин на рік у разі встановлення підсумованого обліку робочого часу чи 100 годин на рік у разі дотримання щотижневої норми тривалості робочого часу.

14. При підсумованому обліку робочого часу на безперервних роботах при шестиденному робочому тижні тривалість нічної роботи зрівнюється з денною. В інших випадках тривалість роботи (зміни) в нічний час скорочується на одну годину (ст. 54 КЗпП).

15. При підсумованому обліку робочого часу змінна робота, як правило, триває цілодобово, в тому числі - в нічний час. Тому на такі роботи відповідно до частини першої ст. 55 КЗпП забороняється залучати:

- 1) вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до трьох років (ст. 176 КЗпП);
- 2) осіб, молодших вісімнадцяти років (ст. 176 КЗпП);
- 3) інші категорії працівників, передбачені законодавством.

16. Робота інвалідів у нічний час, в тому числі і при цілодобовій змінній роботі, можлива лише за їх згодою і за умови, що це не суперечить медичним рекомендаціям (ст. 55, 63 та 172 КЗпП).

17. Підсумований облік робочого часу кожного працівника здійснюється за табелем виходів на роботу та затвердженим графіком роботи (змінності) за обліковий період. Ці два розрахунки необхідні з метою виявлення надурочних годин та годин, відпрацьованих працівниками у вихідні дні або додаткові за графіком дні відпочинку при тимчасовій відсутності працівників в інших змінах, для достовірного нарахування їм заробітної плати.

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Міністерства
праці та соціальної політики
України
04.10.2006 N 359

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо встановлення гнучкого режиму робочого часу

Методичні рекомендації розроблено Міністерством праці та соціальної політики України за участю Науково-дослідного інституту соціально-трудових відносин (м. Луганськ) з метою поліпшення організації праці, підвищення її ефективності, гармонійного поєднання соціально-економічних та особистих інтересів працівників з інтересами роботодавця.

У методичних рекомендаціях викладено умови та порядок запровадження гнучкого режиму робочого часу з урахуванням законодавства.

Методичні рекомендації можуть бути використані підприємствами, установами, організаціями (далі — підприємствами) незалежно від організаційно-правової форми, форми власності та господарювання, галузевої належності з метою більш ефективного використання робочого часу та засобів виробництва. В окремих галузях економіки можуть бути розроблені методичні рекомендації з урахуванням специфіки їх функціонування.

1. Загальні положення

1.1 Правовою підставою для встановлення гнучкого режиму робочого часу (далі — ГРРЧ) є стаття 13 Кодексу законів про працю України (далі — КЗпП) та стаття 7 Закону України «Про колективні договори і угоди», згідно з якими питання режиму роботи, тривалості робочого часу і відпочинку встановлюються у колективному договорі.

1.2 Гнучкий режим робочого часу (ГРРЧ) — це така форма організації праці, за якою для деяких категорій працівників, для працівників окремих підприємств або їх структурних підрозділів встановлюється режим праці з саморегулюванням часу початку, закінчення та тривалості робочого часу впродовж робочого дня.

1.3 Режим ГРРЧ у більшості випадків передбачає підсумований облік робочого часу. В цих умовах обов'язковою вимогою є повне відпрацювання працівником встановленої законодавством кількості робочих годин в обліковому періоді, який прийнято для підсумованого обліку робочого часу (тиждень, місяць, квартал, рік тощо).

1.4 Режим ГРРЧ може бути застосований на підприємствах у різних варіантах щодо початку та закінчення робочого дня, його тривалості, перерви на харчування та відпочинок (вільний від роботи час) залежно від виробничих (нерівномірне завантаження працівників роботою, коли основний обсяг робіт припадає на початок чи кінець робочого дня або виходить за його межі - ненормований робочий день) та інших умов (робота місцевого транспорту, дитячих дошкільних закладів, шкіл, лікувальних установ та установ побутового обслуговування, значна віддаленість місця проживання від місця праці тощо).

1.5 Застосування режимів ГРРЧ не тягне змін в нормуванні та оплаті праці працівників, не впливає на порядок нарахування та розмір доплат, премій, не надає пільг при обчисленні стажу роботи (у тому числі й спеціального) та інші трудові права працівників.

1.6 У разі коли рівень завантаження працівників роботою впродовж робочого дня дозволяє надати їм вільний від роботи час для відпочинку з відсутністю їх у цей час на робочому місці і забезпечити їм нормальну, передбачену законодавством тривалість робочого дня, застосування ГРРЧ доцільне як альтернатива встановленню працівникам ненормованого робочого дня.

2. Порядок запровадження гнучкого режиму робочого часу

2.1 Основні положення ГРРЧ регулюються нормами законодавства, що дозволяє роботодавцю за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації встановлювати у правилах внутрішнього трудового розпорядку підприємства:

- час початку та закінчення щоденної роботи (зміни) як в цілому для підприємства, так і для окремих категорій працівників або структурних підрозділів (стаття 57 КЗпП);
- розподіл робочого дня (зміни) на частини (стаття 60 КЗпП);
- час початку та закінчення перерв для відпочинку і харчування (стаття 66 КЗпП).

При цьому працівникам надається право використовувати час перерви для відпочинку і харчування на свій розсуд з відсутністю в цей час на своєму робочому місці (стаття 66 КЗпП).

2.2 Рішення роботодавця щодо можливості запровадження ГРРЧ узгоджується з виборним органом первинної профспілкової організації або обумовлюється колективним договором.

2.3 Запровадженню ГРРЧ передують роз'яснювальна робота, розв'язання організаційно-технічних та економічних питань, відповідна підготовка персоналу та керівників до прийняття такого режиму роботи, розробка системи контролю та обліку робочого часу кожного працівника, застосування відповідних технічних засобів, а також узгодження інших питань між роботодавцем та працівниками.

2.4 Не рекомендується застосовувати ГРРЧ на безперервно діючих виробництвах, при багатозмінній організації роботи у разі відсутності вільних робочих місць до початку чи після закінчення зміни, а також в інших випадках, обумовлених специфікою виробництва, коли виконання обов'язків працівником потребує його присутності у чітко визначені правилами внутрішнього трудового розпорядку, що діють на підприємстві, години роботи (торгівля, побутове обслуговування населення, вантажно-розвантажувальні роботи, робота транспорту та інше), а також коли застосування ГРРЧ несумісне з вимогами щодо безпечних умов праці працівників.

2.5 ГРРЧ може встановлюватись за угодою між працівником і роботодавцем як при прийнятті на роботу, так і згодом, у разі коли з будь-яких причин застосування звичайних графіків роботи малоефективне або перехід на ГРРЧ сприятиме більш ефективному використанню робочого часу, підвищенню ефективності праці, поліпшенню соціально-психологічного мікроклімату в колективі.

2.6 Запровадження ГРРЧ може бути ініційоване також за колективною заявою працівників підприємства або його структурного підрозділу, виборним органом первинної профспілкової організації.

У цьому випадку роботодавець розглядає можливість уведення ГРРЧ і приймає відповідне рішення.

2.7 У разі запровадження ГРРЧ працівники, які переводяться на цей режим праці, повинні бути поінформовані та ознайомлені з терміном, порядком та умовами його застосування не пізніше, як за місяць.

2.8 Переведення працівників на ГРРЧ здійснюється за їх згодою і оформлюється відповідним наказом (розпорядженням) роботодавця із зазначенням конкретних термінів і умов його застосування.

2.9 Порядок та умови застосування ГРРЧ обов'язково мають бути визначені у правилах внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

3. Організація праці працівників в умовах гнучкого режиму робочого часу

3.1 Організація праці працівників в умовах ГРРЧ передбачає три складові робочого часу, на які може поділятися робочий день (зміна):

- фіксований час — це час, коли працівник обов'язково повинен бути на робочому місці й виконувати безпосередньо свої виробничі функції;

- змінний час — це час, коли працівник на свій розсуд може починати та закінчувати свій робочий день (зміну). Це, як правило, одна-дві години перед початком (закінченням) зміни та час перерви на відпочинок і харчування;

- час перерви на відпочинок і харчування, який може становити від 30 хвилин до двох годин на зміну. Цей час працівник використовує на свій розсуд і може бути відсутнім на робочому місці.

3.2 Робота в умовах ГРРЧ може бути організована за двома основними варіантами:

- при поденному обліку робочого часу працівник зобов'язаний дотримуватися встановленої правилами внутрішнього трудового розпорядку тривалості робочого дня незалежно від його початку, закінчення та тривалості перерви на обід;

- при підсумованому обліку робочого часу працівник повинен відпрацювати встановлену відповідно до законодавства кількість робочих годин в обліковому періоді, який прийнято для підсумованого обліку робочого часу (тиждень, місяць, квартал, рік тощо). В цьому випадку протягом

встановленого облікового періоду працівник повинен недопрацювати впродовж тижня (місяця) години роботи відпрацювати в інший час, а у разі коли працівником за тиждень (місяць) відпрацьовано понад нормальну тривалість робочого часу, йому має бути надано відповідний час відпочинку.

При цьому тривалість роботи в окремі дні може бути як меншою, так і більшою у порівнянні з тривалістю робочого дня, встановленою правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

3.3 Роботодавець, виходячи з структури робочого дня та встановленого облікового періоду кожного окремого працівника, бригади або структурного підрозділу, які переводяться на ГРРЧ, повинен узгодити їх час роботи з роботою інших працівників, бригад або структурних підрозділів шляхом регулювання фіксованого, змінного часу і часу перерви на відпочинок і харчування.

3.4 В умовах ГРРЧ тривалість робочого часу (зміни) не може перевищувати 12 годин на добу.

3.5 Обов'язковою умовою застосування ГРРЧ є забезпечення обліку відпрацьованого робочого часу та контролю за трудовою дисципліною працюючих в цьому режимі.

3.6 Відсутність працівника на його робочому місці у фіксований час без поважних причин має вважатися порушенням трудової дисципліни.

3.7 Працівники, які порушують трудову дисципліну або інші умови праці, передбачені ГРРЧ, можуть бути позбавлені права користуватися цим режимом із застосуванням до них заходів дисциплінарного стягнення.

3.8 У разі виробничої необхідності роботодавець може тимчасово на термін до одного місяця переводити працівників з ГРРЧ на загальновстановлений на підприємстві режим роботи (частина друга статті 33 КЗпП).

3.9 Під час виконання роботи поза межами підприємства (участь в інших роботах, службове відрядження) ГРРЧ не застосовується. У разі відрядження на працівника поширюється режим робочого часу того підприємства, до якого він відряджений.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
транспортного зв'язку
України
07.06.2010 N 340
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
14 вересня 2010 р.
за N 811/18106

ПОЛОЖЕННЯ

про робочий час і час відпочинку водіїв колісних транспортних засобів

I. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблено відповідно до Конвенції Міжнародної організації праці 1979 року N 153 про тривалість робочого часу та періоди відпочинку на дорожньому транспорті, Європейської угоди щодо роботи екіпажів транспортних засобів, які виконують міжнародні автомобільні перевезення (ЄУТР), Кодексу законів про працю України та Законів України "Про автомобільний транспорт", "Про дорожній рух".

1.2. Це Положення встановлює особливості регулювання робочого часу та часу відпочинку водіїв колісних транспортних засобів (далі - водії) та порядок його обліку.

1.3. Вимоги цього Положення поширюються на автомобільних перевізників та водіїв, які здійснюють внутрішні перевезення пасажирів чи/та вантажів колісними транспортними засобами (далі - ТЗ).

1.4. Це Положення не поширюється на перевезення пасажирів чи/та вантажів, які здійснюються:

фізичними особами за власний рахунок для власних потреб без використання праці найманих водіїв;

під час стихійного лиха, аварій та інших надзвичайних ситуацій;

для потреб Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, а також Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Міністерства охорони здоров'я України;

сільськогосподарськими підприємствами або підприємствами лісового господарства, якщо ці перевезення виконуються тракторами або іншою технікою, призначеною для місцевих сільськогосподарських робіт чи робіт у галузі лісового господарства, та слугують виключно для цілей експлуатації цих підприємств.

1.5. У цьому Положенні терміни вживаються в такому значенні:

автомобільний перевізник - фізична або юридична особа, яка здійснює на комерційній основі чи за власний кошт перевезення пасажирів чи/та вантажів транспортними засобами (далі - Перевізник);

відпочинок - безперервний період часу, який водій може використовувати на свій розсуд;

графік змінності - документ, який визначає початок та кінець робочої зміни на кожний день календарного місяця, а також вихідні дні;

змінний період керування - сумарна тривалість періодів керування за робочий день (зміну);

змінна перерва - сумарна тривалість перерв за робочий день (зміну);

нічний час - період доби з 22 години до 6 години;

підготовчо-заклучний період - час для виконання робіт перед виїздом на маршрут (у рейс) та після повернення;
робоча зміна - період роботи водія відповідно до графіка змінності;
робоче місце водія - місце за кермом ТЗ або місце, де він здійснює виконання своїх обов'язків, визначених трудовим договором;
робочий час водія - час, протягом якого водій зобов'язаний виконувати свої обов'язки, визначені трудовим договором і правилами внутрішнього трудового розпорядку;
тахограф - контрольний пристрій, який встановлюється на ТЗ для показу та реєстрації інформації про рух ТЗ;
тиждень - період часу від 00.00 годин у понеділок до 24.00 години у неділю;
щоденний відпочинок - міжзмінний відпочинок водія протягом доби;
щотижневий відпочинок - відпочинок водія на тиждень.

II. Робочий час

2.1. До робочого часу водія включаються:

- а) змінний період керування;
- б) підготовчо-заклучний період;
- в) час простоїв не з вини водія;
- г) час простоїв (у пунктах навантаження та розвантаження вантажів, у місцях посадки та висадки пасажирів);
- г) час проведення медичних оглядів водія перед виїздом на маршрут (у рейс) та після повернення;
- д) час проведення робіт з усунення технічних несправностей ТЗ на маршруті (у рейсі);
- е) час охорони ТЗ з вантажем або без нього під час стоянки на кінцевих та проміжних пунктах при здійсненні міжміських перевезень у разі, якщо такі обов'язки передбачені трудовим договором, укладеним з водієм;
- є) половина часу, передбаченого завданням на рейс міжміського сполучення, при роботі двох водіїв на ТЗ, обладнаному спальним місцем;
- ж) інший час, передбачений законодавством України.

2.2. Нормальна тривалість робочого часу водіїв не повинна перевищувати 40 годин на тиждень.

Для водіїв, у яких встановлено п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями, тривалість щоденної роботи (зміни) визначається правилами внутрішнього трудового розпорядку або графіками змінності, які затверджує Перевізник за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) з додержанням установленної тривалості робочого тижня.

Для водіїв, у яких встановлено шестиденний робочий тиждень з одним вихідним днем, тривалість щоденної роботи не може перевищувати 7 годин.

Напередодні вихідних днів тривалість роботи при шестиденному робочому тижні не може перевищувати 5 годин.

Напередодні святкових і неробочих днів тривалість роботи водіїв скорочується на одну годину як при п'ятиденному, так і при шестиденному робочому тижні.

Тривалість роботи (зміни) водія у нічний час скорочується на одну годину.

2.3. Якщо за умовами роботи не може бути додержана встановлена для водіїв щоденна або щотижнева тривалість робочого часу, допускається запровадження підсумованого обліку робочого часу з тим, щоб тривалість робочого часу за обліковий період не перевищувала нормального числа робочих годин.

Рішення про запровадження підсумованого обліку робочого часу приймається Перевізником за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником).

У разі підсумованого обліку робочого часу водія нормальна тривалість робочого дня (зміни) не може перевищувати 10 годин.

Якщо нормальна тривалість робочого дня охоплює тривалі простої, очікування у ТЗ чи на робочому місці або якщо водію необхідно дати змогу доїхати до відповідного місця відпочинку, тривалість робочого дня (зміни) може бути збільшена до 12 годин за умови, що час керування протягом дня (зміни) не перевищує 9 годин.

2.4. При підсумованому обліку робочого часу праця водіїв регулюється графіками змінності водіїв колісних транспортних засобів (додаток 1), які складаються на весь обліковий період і якими визначаються тривалість щоденної роботи (зміни), робочих днів (зміни) та вихідних днів.

2.5. Графік змінності на обліковий період доводиться до відома кожного водія не менше ніж за два тижні до початку облікового періоду.

2.6. Склад робіт підготовчо-заключного періоду, час на їх виконання і час на проведення медичного огляду водія (підпункти "б", "г" пункту 2.1 цього Положення) встановлюються Перевізником за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником).

2.7. Час охорони ТЗ з вантажем або без нього (підпункт "е" пункту 2.1 цього Положення) зараховується водію в розмірі 1/3 робочого часу. Конкретна тривалість часу охорони вантажу та ТЗ, що зараховується водіям у робочий час, встановлюється Перевізником за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником).

2.8. Час присутності на робочому місці водія, коли він не керує ТЗ, при направленні у рейс двох водіїв (підпункт "є" пункту 2.1 цього Положення) зараховується йому в розмірі не менше 50 відсотків робочого часу. Конкретна тривалість часу присутності на робочому місці водія, коли він не керує ТЗ при направленні в рейс двох водіїв, що зараховується в робочий час, встановлюється Перевізником за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником).

2.9. Для водіїв автобусів, які здійснюють регулярні пасажирські перевезення, за їх згодою може встановлюватись робочий день з розподілом зміни на дві частини за умови, що тривалість цих частин не перевищує 4 години з урахуванням часу, необхідного для повернення на місце стоянки. При цьому тривалість перерви між частинами зміни повинна бути не менше двох годин без урахування часу для відпочинку і харчування. Час перерви між двома частинами зміни в робочий час не включається.

2.10. Водіям легкових автомобілів (крім таксі) у разі потреби може встановлюватись ненормований робочий день, тобто понад нормальну тривалість робочого часу. Ця робота не вважається надурочною, і за неї не здійснюється додаткова оплата перепрацьованого часу. Кількість годин перепрацьованого часу при такій роботі визначається у колективному договорі.

Водіям з ненормованим робочим днем надається у формі компенсації щорічна додаткова відпустка та у випадках, передбачених законодавством, провадиться відповідна оплата за виконаний обсяг робіт, ступінь напруженості, складність і самостійність у роботі, необхідність виконання службових завдань понад установлену тривалість робочого часу.

2.11. Залучення водіїв до надурочних робіт здійснюється відповідно до статей 62 - 64 Кодексу законів про працю України. Надурочними вважаються роботи понад встановлену тривалість робочого дня (зміни) (статті 52, 53 і 61 Кодексу законів про працю України). Надурочні роботи не повинні перевищувати для кожного водія 4 годин протягом двох днів поспіль або 120 годин на рік, крім випадків, указаних у пункті 3.3 цього Положення.

III. Період керування

3.1. Змінний період керування водія, включаючи надурочні роботи, не повинен перевищувати 9 годин.

3.2. Для водіїв ТЗ, що здійснюють перевезення великовагових, та (або) великогабаритних, та (або) небезпечних вантажів, змінний період керування, включаючи надурочні роботи, не повинен перевищувати 8 годин.

3.3. Змінний період керування водія (не плановий, а фактичний) може бути збільшений понад встановлені пунктами 3.1 та 3.2 цього Положення норми в разі виникнення непередбачених обставин (технічна несправність ТЗ, зупинка руху ТЗ у рейсі (на маршруті), несприятливі погодні умови тощо).

3.4. Тривалість керування водія на тиждень, включаючи надурочні роботи, не повинна перевищувати 48 годин.

3.5. На автобусні маршрути протяжністю понад 500 км направляються два водії, причому період керування кожного повинен становити половину загального періоду керування.

IV. Перерви

4.1. Після керування протягом чотирьох годин водій повинен зробити перерву для відпочинку та харчування тривалістю не менше 45 хвилин, якщо не настає період щоденного (міжзмінного) відпочинку.

4.2. Ця перерва може бути замінена перервами тривалістю не менше 15 хвилин кожна, розподіленими протягом періоду керування або відразу після цього періоду з урахуванням вимог пункту 4.1 цього розділу.

4.3. Перерва для відпочинку та харчування не включається в робочий час водія.

4.4. Тривалість перерви для відпочинку та харчування встановлюється Перевізником за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником). Час початку і закінчення перерви встановлюється правилами внутрішнього трудового розпорядку.

4.5. Водії використовують час перерви на свій розсуд. (Розділ IV в редакції Наказу Міністерства інфраструктури N 659 від 29.12.2011)

V. Час відпочинку

(Пункт 5.1 розділу V виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 659 від 29.12.2011)

(Пункт 5.2 розділу V виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 659 від 29.12.2011)

(Пункт 5.3 розділу V виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 659 від 29.12.2011)

(Пункт 5.4 розділу V виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 659 від 29.12.2011)

5.1. Тривалість щоденного (міжзмінного) відпочинку водія протягом будь-якого двадцятичотиригодинного періоду, рахуючи від початку робочого дня (зміни), має бути не менше 10 послідовних годин.

5.2. Якщо протягом робочої зміни ТЗ керують два водії, кожний водій повинен мати щоденний відпочинок тривалістю не менше 8 послідовних годин.

5.3. Водіям, яким встановлено підсумований облік робочого часу, тривалість щоденного (міжзмінного) відпочинку в окремі періоди може бути зменшено до 8 послідовних годин протягом будь-якого двадцятичотиригодинного періоду, рахуючи від початку робочої зміни,

при цьому робочий час протягом облікового періоду не повинен перевищувати норми робочого часу, установлені законодавством.

Невикористані години щоденного (міжзмінного) відпочинку підсумовуються і надаються водієві у вигляді додаткових, вільних від роботи протягом облікового періоду, годин у порядку, передбаченому графіком змінності.

5.4. Тривалість щотижневого відпочинку водія має бути не менше 45 послідовних годин.

5.5. Якщо зупинення роботи неможливо через виробничо-технічні умови (безперервно діючі підприємства), а також у зв'язку із здійсненням робіт, пов'язаних з необхідністю обслуговування населення і виконання ремонтних та вантажно-розвантажувальних робіт, то допускається за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) робота водіїв у святкові та неробочі дні.

У разі встановлення підсумованого обліку робочого часу передбачена графіком змінності робота у святкові та неробочі дні включається до розрахунку норми робочого часу облікового періоду.

5.6. Щоденний (міжзмінний) відпочинок водія автобуса не може здійснюватися водієм у салоні автобуса, крім випадків, коли автобусом керують два водії і в автобусі є місце для відпочинку водія.

Водій автобуса протягом щоденного (міжзмінного) відпочинку повинен мати належні умови для відпочинку (ліжка або місце для відпочинку в салоні автобуса в разі, коли автобусом керують два водії, користування туалетом, можливість харчування гарячими стравами).

5.7. Щоденний (міжзмінний) відпочинок водія вантажного автомобіля не може здійснюватися водієм у кабіні вантажного автомобіля, крім випадків, коли у вантажному автомобілі є спальне місце для відпочинку водія.

Водій вантажного автомобіля протягом щоденного (міжзмінного) відпочинку повинен мати належні умови для відпочинку (ліжка чи спальне місце для відпочинку в кабіні вантажного автомобіля, користування туалетом, можливість харчування гарячими стравами).

VI. Облік робочого часу

6.1. Автобуси, що використовуються для нерегулярних і регулярних спеціальних пасажирських перевезень, для регулярних пасажирських перевезень на міжміських автобусних маршрутах протяжністю понад 50 км, вантажні автомобілі з повною масою понад 3,5 тонн повинні бути обладнані діючими та повіреними тахографами.

(Пункт 6.1 розділу VI із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури N 659 від 29.12.2011)

6.2. Облік робочого часу водіїв здійснюється на основі табеля обліку використання робочого часу. Перевізник, який використовує водіїв за наймом, щомісяця складає графік змінності водіїв, веде відомість обліку робочого часу та відпочинку водія (додаток 2), у якій щодо кожної робочої зміни зазначаються планові та фактичні дані щодо маршруту, початок та кінець робочої зміни.

6.3. До набрання чинності пунктом 6.1 цього розділу водій, який керує ТЗ, що зазначений у пункті 6.1 цього розділу та не обладнаний тахографом, веде індивідуальну контрольну книжку водія (додаток 3).

(Пункт 6.3 розділу VI в редакції Наказу Міністерства інфраструктури N 659 від 29.12.2011)

6.4. Графік змінності водіїв, відомість обліку робочого часу та відпочинку водіїв зберігаються у Перевізника.

6.5. У разі підсумованого обліку робочого часу норма робочого часу за обліковий період визначається шляхом множення норми тривалості робочого часу, що встановлена

законодавством для водіїв ТЗ, на кількість робочих днів за календарем п'ятиденного робочого тижня, що припадають на обліковий період, з урахуванням її скорочення напередодні святкових, неробочих і вихідних днів.

6.6. Час, відпрацьований понад норму тривалості робочого часу за обліковий період, вважається надурочним і оплачується згідно зі статтею 106 Кодексу законів про працю України.

6.7. Робочий час водіїв, які працюють щоденно в певні години, що встановлені правилами внутрішнього трудового розпорядку або графіками змінності, обліковується щоденно.

6.8. Робочий час водіїв з ненормованим робочим днем обліковується у робочих днях (крім роботи у святкові дні, яка обчислюється у годинах).

VII. Перевірка дотримання режимів праці та відпочинку водіїв

7.1. Державний контроль за дотриманням режимів праці та відпочинку водіїв здійснюється посадовими особами урядового органу державного управління з питань контролю на автомобільному транспорті.

7.2. Головний орган, на який покладається забезпечення безпеки дорожнього руху, здійснює перевірку встановленого режиму праці і відпочинку водіїв відповідно до чинного законодавства України.

Голова Державтотрансадміністрації

С.Доброход

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства праці
та соціальної політики України,

Міністерства охорони
здоров'я України

05.10.2005 N 308/519

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України

17 жовтня 2005 р.

за N 1209/11489

УМОВИ

**оплати праці працівників закладів охорони здоров'я та установ
соціального захисту населення
(витяг)**

5. Інші питання оплати праці

5.1. Чергування вдома

Лікарі та фахівці з базовою та неповною вищою медичною освітою закладів охорони здоров'я, які зайняті наданням медичної допомоги населенню, у т.ч. екстреної, можуть залучатися до чергування вдома.

Чергування вдома може надаватись лікарям - до п'яти посад з основних лікарських спеціальностей та чотирьох посад фахівці з базовою та неповною вищою медичною освітою (лаборант, рентгенолаборант, сестра медична операційна, сестра медична - анестезист) з

урахуванням укомплектованості штатів, виробничої необхідності, кількості викликів і експертної їх оцінки.

Чергування здійснюються як у межах місячної норми робочого часу відповідних працівників за обліковий період, так і за її межами.

Чергування вдома в денний та нічний час ураховується як півгодини за кожну годину чергування та оплачується, виходячи з посадового окладу, визначеного за пунктам 2.1-2.2, з урахуванням підвищення за кваліфікаційну категорію.

У разі виклику працівника під час чергування (у заклад, на місце події та додому до хворого) час, витрачений на виклик, оплачується за фактично відпрацьовані години з розрахунку посадового окладу працівника, встановленого за штатним розписом, із збереженням діючого порядку оплати праці працівників охорони здоров'я у нічний час.

У такому самому порядку проводиться оплата чергувань удома в неробочий та нічний час працівників центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, професіоналів та фахівців медичних бригад постійної готовності та багатофункціональних медичних загонів спеціального призначення, що організовані для безпосереднього надання екстреної медичної допомоги та рятувальних робіт при аваріях, катастрофах, у разі стихійного лиха та надзвичайних ситуацій. Для працівників зазначених служб не застосовується абзац другий цього пункту.

5.2. Чергування у стаціонарі

Заклади охорони здоров'я, які мають стаціонари, належать до безперервно діючих закладів, медична допомога в яких надається цілодобово. Чергування у стаціонарах здійснюються за рахунок місячної та понад місячної норми робочого часу працівника. Робочий час медичних працівників ураховується помісячно. Місячна норма робочого часу визначається, виходячи з установленної для даного працівника щоденної тривалості робочого часу, передбаченої для шестиденного робочого тижня, та кількості робочих днів у даному місяці. У місячну норму робочого часу включаються всі види робіт, які виконуються працівниками (тобто основна робота, чергування, виклик для надання допомоги хворим вдома тощо).

Залучення до чергувань лікарів амбулаторно-поліклінічних підрозділів лікувальних закладів, диспансерів, пологових будинків тощо проводиться за їх згодою та відповідно до діючого законодавства про працю.

Забороняється залучати до роботи в нічний час та до надурочних робіт осіб, які перелічені в статтях 55, 63 Кодексу законів про працю України.

Чергування в межах місячної норми робочого часу здійснюються штатними медичними працівниками за рахунок зменшення тривалості змін протягом місяця.

Якщо чергування здійснювалось у робочі дні згідно з графіком роботи в межах місячної норми робочого часу, то додаткова оплата (понад посадовий оклад) не проводиться.

Чергування за графіком у вихідний та святковий день в межах місячної норми робочого часу може компенсуватися за згодою сторін наданням іншого дня відпочинку або в розмірі одинарної годинної ставки понад оклад (статті 72, 107 КЗпП України).

Лікарі та фахівці з базовою та неповною вищою медичною освітою можуть залучатися за їх згодою до чергувань понад місячну норму робочого часу без займання штатних посад з оплатою з фонду оплати праці.

У цьому разі оплата роботи, яка виконується у робочі дні тижня, проводиться понад оклад, а у вихідний день за графіком, святковий чи неробочий день - у розмірі подвійної годинної або денної ставки понад оклад (статті 106, 107 КЗпП України).

(Абзац дев'ятий пункту 5.2 розділу 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства соціальної політики N 56/80 від 03.02.2012)

За чергування у нічний час проводиться додаткова оплата в розмірах, установлених у пункті 3.2 розділу 3 цих Умов. У разі продовження працівником роботи внаслідок неявки працівника, якого замінює, до моменту закінчення зміни та неможливості замінити його іншим працівником оплата проводиться за фактично відпрацьовані години як робота в надурочний час (ст. 106 КЗпП України).

Чергування понад місячну норму робочого часу не є сумісництвом.

Залучення працівників до чергувань понад місячну норму робочого часу можливе тільки в тих випадках, коли в закладі відсутні вакантні посади за цією спеціальністю.

Годинні та денні ставки, передбачені цим пунктом, визначаються виходячи з посадового окладу, встановленого з урахуванням підвищень.

СЕКРЕТАРИАТ ВСЕСОЮЗНОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО СОВЕТА ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ СОЮЗОВ

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е

02.04.1954

О дежурствах на предприятиях и в учреждениях (Извлечение)

Секретариат ВЦСПС отмечает, что на предприятиях и в учреждениях практикуется неправильное привлечение рабочих и служащих к дежурствам после окончания рабочего дня и в ночное время. Нередки случаи, когда на дежурных возлагаются обязанности сторожей, проверка пропусков на вход и выход из предприятия или учреждения, прием почты.

К дежурствам также привлекаются матери, имеющие детей в возрасте до 12 лет, беременные женщины. Работники, привлекаемые к дежурствам, лишаются нормального отдыха, снижается их трудоспособность.

В целях ликвидации излишних дежурств на предприятиях и в учреждениях Секретариат ВЦСПС **П О С Т А Н О В Л Я Е Т**:

1. Дежурства рабочих и служащих на предприятиях и в учреждениях после окончания рабочего дня, в выходные и праздничные дни могут вводиться в исключительных случаях и только по согласованию с фабричным, заводским, местным комитетом. Не допускать привлечения работников к дежурствам чаще одного раза в месяц.

2. В случае привлечения к дежурству после окончания рабочего дня явка на работу для работника как с нормированным, так и с ненормированным рабочим днем переносится в день дежурства на более позднее время. Продолжительность дежурства или работы вместе с дежурством не может превышать нормальной продолжительности рабочего дня.

Дежурства в выходные и праздничные дни компенсируются предоставлением в течение ближайших 10 дней отгулов той же продолжительности, что и дежурство.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Департамент економіки і фінансової політики

Л и с т

23.10.2008 N 10.03.68/1698

Департамент економіки і фінансової політики розглянув ... запит щодо оплати праці працівників, які залучаються для проведення консультацій, і в межах своєї компетенції повідомляє наступне.

У разі виробничої необхідності заклади охорони здоров'я можуть викликати висококваліфікованих лікарів з інших закладів для проведення консультацій хворим.

Виклик лікаря для надання консультації здійснюється через станцію (відділення) екстреної медичної допомоги або територіальний центр медицини катастроф.

Відповідно до п. 4 Переліку робіт, які не є сумісництвом, затвердженого наказом Мінпраці, Мінфіну та Мін'юсту України від 28.06.93 р. N 43 "Про затвердження Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій", робота консультантів з одноразовою оплатою у межах 12 годин на місяць не є сумісництвом. Тобто якщо лікар залучається до разових консультацій, тривалість яких не перевищує 12 годин на місяць, оплата його праці проводиться за погодинними ставками, розмір яких затверджено спільним наказом Мінпраці та МОЗ України від 05.10.05 р. N 308/519 "Про впорядкування умов оплати праці працівників закладів охорони здоров'я та установ соціального захисту населення" (до п. 2.3). При цьому за основним місцем роботи лікарю зберігається його заробітна плата.

Надання консультацій понад 12 годин на місяць вважається роботою за сумісництвом і оплата праці повинна оформлюватися згідно з чинним законодавством, робота за сумісництвом.

Якщо медичний працівник залучається для проведення консультації понад встановлений робочий час за основним місцем роботи або поза години роботи за графіком чергувань при роботі за сумісництвом, а також у святкові, неробочі дні та у нічний час, оплата його праці проводиться згідно з чинним законодавством (статті 106, 107, 108 КЗпП).

Оплата праці лікарів-консультантів (у тому числі і за час, витрачений на перебування у дорозі) проводиться закладами, які їх викликають, за трудовими договорами з фонду оплати праці відповідного закладу, з якого проводяться обов'язкові збори на страхування по тимчасовій непрацездатності, на випадок безробіття та від нещасних випадків на виробництві.

Одним із основних функціональних обов'язків центру є надання виїзної екстреної та планової консультативної медичної допомоги в межах адміністративної території (наказ МОЗ від 26.10.01 р. N 429 "Про затвердження Примірного статуту територіального центру екстреної медичної допомоги").

Тому у разі виклику лікаря, який є штатним працівником станції (відділення) екстреної медичної допомоги або територіального центру медицини катастроф, або працює у зазначеному закладі за сумісництвом і залучається до консультацій у години під час чергування за графіком, оплата здійснюється виходячи з посадового окладу по посаді, на яку він зарахований з фонду оплати праці цього закладу.

Зазначені фахівці залучаються до чергувань вдома у вечірній та нічний час, неробочі та вихідні дні за графіком, затвердженим керівником центру з оплатою праці у порядку, встановленому для чергувань вдома (пункт 5.1 наказу Мінпраці та МОЗ від 05.10.05 р. N 308/519). У цьому випадку погодинна оплата праці, встановлена для лікарів-консультантів, не застосовується.

Директор Департаменту

В.Майсюра

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАКАЗ
від 5 грудня 2008 року N 489
Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі
статистики праці
(витяг)

Відповідно до статей 4, 14, 18 Закону України "Про державну статистику", враховуючи положення статей 80, 81, 95 Цивільного кодексу України, частини восьмої статті 19 та статті 55 Господарського кодексу України, з метою подальшого вдосконалення державних статистичних спостережень підприємств, установ, організацій щодо обліку особового складу, використання робочого часу та розрахунків з працівниками із заробітної плати **наказую:**

1. Затвердити та ввести в дію з 1 січня 2009 року типові форми первинної облікової документації підприємств, установ, організацій, що додаються:

...

1.4. №П-5 "Табель обліку використання робочого часу".

ТАБЕЛЬ ОБЛІКУ ВИКОРИСТАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ
(умовні позначення)

Умовні позначення	Код	
	буквенный	цифровий
Години роботи, передбачені колективним договором	Р	01
Години роботи працівників, яким встановлено неповний робочий день (тиждень) згідно з законодавством	РС	02
Вечірні години роботи	ВЧ	03
Нічні години роботи	РН	04
Надурочні години роботи	НУ	05
Години роботи у вихідні та святкові дні	РВ	06
Відрадженьня	ВД	07
Основна щорічна відпустка (ст. 6 Закону України «Про відпустки»)	В	08
Щорічна додаткова відпустка (ст. 7, 8 Закону України «Про відпустки»)	Д	09
Додаткова відпустка, передбачена ст. 20, 21, 30 ЗУ «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»	Ч	10
Творча відпустка (ст. 16 Закону України «Про відпустки»)	ТВ	11
Додаткова відпустка у зв'язку з навчанням (ст. 13, 14, 15, 151 Закону України «Про відпустки»)	Н	12
Відпустка без збереження заробітної плати у зв'язку з навчанням (п. 12, 13, 17 ст. 25 Закону України «Про відпустки»)	НБ	13
Додаткова відпустка без збереження заробітної плати в обов'язковому порядку (ст. 25 крім п. 3, 12, 13, 17 Закону України «Про відпустки»)	ДБ	14
Додаткова оплачувана відпустка працівникам, які мають дітей (ст. 19 Закону України «Про відпустки»)	ДО	15

Відпустка у зв'язку з вагітністю і пологами (стаття 17 Закону України «Про відпустки») та відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку (ст. 18 Закону України «Про відпустки»)	ВП	16
Відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею 6-ти річного віку (ст. 25 п. 3 Закону України «Про відпустки»)	ДД	17
Відпустка без збереження заробітної плати за згодою сторін (стаття 26 Закону України «Про відпустки»)	НА	18
Інші відпустки без збереження заробітної плати (на період припинення виконання робіт)	БЗ	19
Неявки у зв'язку з переведенням за ініціативою роботодавця на неповний робочий день (тиждень)	НД	20
Неявки у зв'язку з тимчасовим переведенням на роботу на інше підприємство на підставі договорів між суб'єктами господарювання	НП	21
Інший невідпрацьований час, передбачений законодавством (виконання державних і громадських обов'язків, допризовна підготовка, військові збори, донорські, відгул і т. ін.)	ІН	22
Простої	П	23
Прогоули	ПР	24
Масові невиходи на роботу (страйки)	С	25
Оплачувана тимчасова непрацездатність	ТН	26
Неоплачувана тимчасова непрацездатність у випадках, передбачених законодавством (у зв'язку з побутовою травмою та ін. підтверджена довідками лікувальних закладів)	НН	27
Неявки з нез'ясованих причин	НЗ	28
Інші види неявок, передбачених колективними договорами, угодами	ІВ	29
Інші причини неявок	І	30